

Mini instrukcija miesto gynėjui

Ver.5 (2022-12-01), pagal John Spencer

Apie autorių

Johnas Spenceris yra apdovanojimus pelnęs mokslininkas, profesorius, autorius, kovų veteranas, tarptautiniu mastu pripažintas ekspertas ir patarėjas karybos mieste, karinės strategijos, taktikos ir kitais su karyba susijusiais klausimais. Laikomas geriausiu pasaulyje mūšio miesto ekspertu, jis buvo aukščiausio keturių žvaigždučių generolo ir kitų aukštų JAV kariuomenės vadovų patarėjas, dirbo strateginių tyrimų grupėse Pentagone bei Jungtinių Valstijų karo akademijoje.

Šiuo metu Spenceris eina Madisono politikos forumo miesto karybos studijų vadovo pareigas. Pastaruoju metu jis dirbo Miesto karybos studijų katedros vedėju Šiuolaikinio karo institute West Point, vienu iš Miesto karybos projekto direktorių ir Miesto karybos projekto tinklalaidės vedėju. Jis taip pat buvo Kalifornijos valstijos gvardijos pulkininkas, paskirtas į 40-ąją pėstininkų diviziją, Kalifornijos kariuomenės nacionalinę gvardiją, kur ėjo karinio rengimo kovai mieste direktoriaus pareigas.

Daugiau nei dvidešimt penkerius metus tarnaudamas Jungtinių Valstijų kariuomenėje kaip pėstininkų daliniuose, Spenceris ištarnavo iki majoro laipsnio. Būdamas karininku, jis du kartus buvo misijose Irake, kur tarnavo pėstininkų būrio vadu ir kuopos vadu, dirbo elitinės reindžerių mokyklos instruktoriumi, Jungtinio štabo viršininko ir kariuomenės štabo nariu, kariniu patarėju kariuomenės štabo viršininko strateginių tyrimų grupėje, taip pat buvo vienas iš JAV karo akademijos West Pointo (Niujorkas) Šiuolaikinio karo instituto įkūrėjų, strateginio planavimo specialistas ir direktoriaus pavaduotojas, kur dėstė įvairius dalykus - nuo karinės taktikos iki strategijos.

Jis yra knygų "Connected Soldiers: Life, Leadership, and Social Connections" ir „Understanding Urban Warfare". Daugiau informacijos apie autorių galima rasti adresu www.johnspenceronline.com ir daugumoje socialinės žiniasklaidos platformų.

Kam skirta ši instrukcija?

Ši mini instrukcija skirta bet kuriam asmeniui, besikaunančiam už laisvę, saviraišką, nepriklausomybę, žmogaus teises ir demokratiją. Ji taip pat skirta ir kovotojams, kurie tiesiog atlieka savo pareigą.

Ji neskirta tiems, kurie nori pavergti kitus, instrukcija neremia fašizmo, tironijos, nukariavimo, imperializmo ar diktatūros. Ji taip pat neskirta kovotojams darantiems karo nusikaltimus, nusikaltimus žmogiškumui ar genocidą.

Spencerio priesakai miesto kovotojams (1/2)

1. Gynyba yra stipriausia mūšio mieste forma. Puolantysis turi ateiti pas jus, o jūs turite būti tam pasirengę. Jis turi kirsti atvirą gatvę, norėdamas jus atakuoti. Naikinkite juos gatvėse ar skersgatviuose.
2. Niekada nenustokite ruoštis gynybai. Netgi tuomet kai kovojate, jūs turite tobulinti savo pozicijas.
3. Priverskite užpuoliką judėti ten kur jūs norite, o ne ten kur nori jis. Statykite kiek įmanoma aukštesnes užtvaras. Užblokuokite visas gatves, skersgatvius, duris ir langus. Paverskite miestą tvirtove, kuri priverstų priešą patekti į paspėstus spąstus.
4. Naudokite betoną. Jis pats geriausias jūsų gynybinis resursas. Nenaudokite medžio ir maišų su smėliu, jie silpni, gelžbetonis yra viena iš stipriausių medžiagų. Barjerus ir kovos pozicijas įrenkite tik iš gelžbetonio.
5. Visada slėpkitės patys, maskuokite savo pozicijas ir ginklus. Visada atminkite, kad priešas jus gali matyti iš viršaus. Jei jis jus mato, vadinasi, gali atakuoti raketomis, bombomis ir haubicomis. Jei jūs pastoviai slapstotės, judate tarp pastatų, priešas negalės jūsų atakuoti.
6. Naudokitės kuriomis nors arba visomis požeminėmis struktūromis. Jei po jumis nieko nėra, pradėkite kasti. Užpuolikas pirmiau jus subombarduos, ir tik tada atakuos. Jūs galite pasinaudoti požemiu norėdami pasislėpti, apsisaugoti, pabėgti, išsaugoti atsargas, judėti ar kontratakuoti.
7. Siurprizai visame kame. Užpuolikas negali matyti pro betoną. Jūs sprendžiate kur ir kada prasidės kova. Priešas itin bijo miesto snaiperių. Priverskite juos galvoti, kad kiekviename lange slepiasi snaiperis.

Spencerio priesakai miesto kovotojams (2/2)

8. Kovokite grupėse, vieno kovotojo negana. Kovokite mažiausiai 3-5 žmonių komandose.
9. Visada atakuokite iš apsaugotos ir užslaptintos pozicijos. Visiškai nesvarbu ar jūs kažką metate, ar kažkuo šaudote, darykite tai iš pastato vidaus, viršutinių ar apatinių aukštų, iš už šiukšlių krūvos ar išnyrant iš po žemių.
10. Visada turėkite pabėgimo planą po atakos. Pasidarykite skylės sienose, grindyse ir lubose, kad galėtumėte judėti tarp kambarių ar pastatų, tuomet kai krenta priešininko bombos ar jie yra itin arti jūsų. Išsikaskite tunelius po pastatais, kad galėtumėte per juos pabėgti. Įsirenkite daugybę tarpusavyje sujungtų atakos pozicijų. Pasirūpinkite atsargomis visose pozicijose iš anksto - šoviniai, granatos, kiti šaudmenys, vanduo, kita.
11. Nesileiskite nustebinami. Priešas bijo kovos mieste. Jis pabandys apeiti jus iš užnugario. Niekada neleiskite daugiau nei $\frac{2}{3}$ jūsų kovotojų ilsėtis tuo pačiu metu.
12. Gerkite vandenį. Jūs negalėsite kovoti, jei būsite negyvas. Jūs galite išgyventi tik 3 dienas be vandens, ir net 3 savaites be maisto. Gėlinkite ir valykite bet kokį vandenį. Jei jūsų šlapimas skaidrus, nėra ko bijoti; jei geltonas ar rudas, tuomet jūs silpstate..
13. Plaukite rankas prieš valgį. Ligos jus gali nužudyti lengviau nei priešo kulkos. Kai valgote ir geriate, užtikrinkite, kad tuštinimosi vietos yra bent už 100 m. Neleiskite musėms tūpti ant maisto.
14. Laikykitės karo įstatymų. Jūs privalote nešioti skiriamuosius ženklus, identifikuojančius jus kaip kovotoją. Nepaisant priešo taktikos, jūs privalote laikytis karo įstatymų ir tinkamai pasirūpinti į nelaisvę paimtais priešo kariais.

Kodėl gintis?

Miesto gynėjai veikia norėdami apginti savo šeimas, kovos bičiulius, bendruomenes, tautą, ir savo laisvę.

Miesto gynėjams gali tekti priminti sau ir kitiems kodėl ir už ką jie kovoja ir ką gina.

Iš karybos žiūrint, priežastis gynybai gali būti ir galimybė išlošti laiko ar sustabdyti, sulėtinti priešo karinės jėgos judėjimą.

Laikas yra labai svarbus užpuolikui: kuo ilgiau tai trunka, tuo sunkiau puolančiajai kariuomenei, tuo daugiau atsargų bus sunaudota, tuo daugiau priešininko karių galimai atsiskirs ir bus užpulti, tuo daugiau šansų, kad jiems nepasiseks.

Išlošus laiko, kitos pajėgos gali ateiti ir sunaikinti priešininką, daugiau atsargų bus pristatyta gynėjams, ar daugiau tarptautinės pagalbos gali būti sulaukta.

Valia gintis

“Moralė prieš fizinę jėgą gali būti palyginama santykiu 3 prie 1”. - Napoleonas Bonapartas

Miesto gynėjų supergalia yra jų kovos dvasia, jų valia kovoti.

Miesto kovotojai kaunasi už savo tautą, savo laisvę, savo šeimas ir vienas kitą.

Miesto kovotojai privalo tikėti, kad jie gali nugalėti ir dominuoti. Jie geresni miesto aplinkoje.

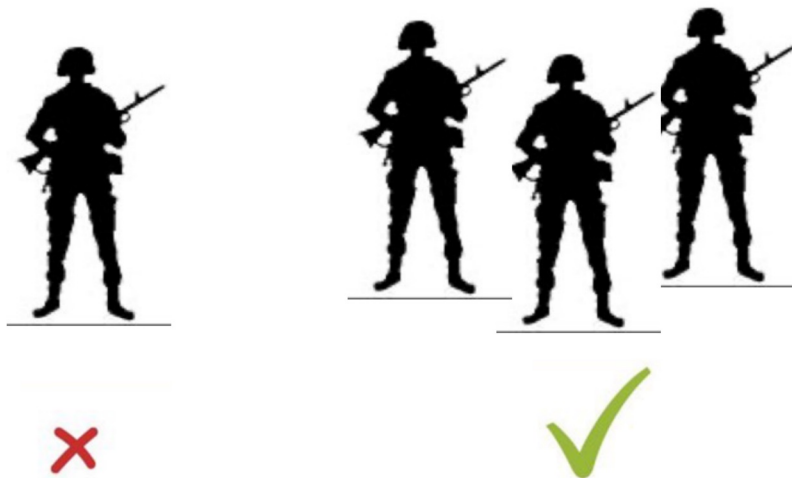
Neleiskite baimei jus nugalėti. Visi bijo kovos metu. Drąsa yra tęsti kovą tuomet kai jaučiama baimė.

Miesto kovotojas turi priversti užpuoliką bijoti, priversti jį pralaimėti kovą.

Suformuokite grupes

Suformuokite kovotojų grupes. Vienas kovotojas gali būti stiprus, tačiau grupės yra nepalaužiamos.

Susibūrimas į grupes padeda nugalėti baimę, depresiją ir kitas emocijas. Kiekvienas grupės narys kaunasi už kitą grupės narį ir grupę bendrai.

8 miesto atakos taisyklės (1/2)

Tam tikros taisyklės neleidžia karinei jėgai atakuoti miesto. Sumanus gynėjas planuoja maksimaliai išnaudoti kiekvieną taisyklę prieš užpuoliką. Taisyklės yra šios:

1. **Miesto gynėjas turi privalumą.** Reikia kur kas daugiau pajėgumų atakuoti ir nugalėti priešininką, kuris turi tinkamai įsirengęs gynybines pozicijas, nei kad tas kuris kovoja atviroje erdvėje.
2. **Miesto aplinka riboja puolančiojo žvalgybos, stebėjimo ir kontrolės galimybes, išnaudoti gamtos reljefą ir galimybes kovoti per nuotolį.**
3. **Gynėjas gali matyti ir kovoti su užpuoliku, nes pastarasis turi ribotas priedangos ir slapstymosi galimybes.** Didysis taktinis gynėjo privalumas yra tas, kad jis gali likti pasislėpęs pastatuose ir po jais.
4. **Pastatai gali būti naudojami kaip įtvirtinti bunkeriai dėl kurių reikia pakovoti.** Miestuose pilna įvairių struktūrų, kurios idealiai tinka karinės gynybos tikslams. Dideli valstybiniai, biurų ar gamybiniai pastatai dažnai yra pastatyti iš storo gelžbetonio, kurie daro juos sunkiai įveikiamais beveik betkuriam ginklui.

8 miesto atakos taisyklės (2/2)

- 5. Užpuolikas turi naudoti sprogmenis, norėdamas patekti į pastatus.** Pirminis kovos su miesto įtvirtinimais būdas yra arba sunaikinti įtvirtinimą, arba pirmiau panaudoti artilerijos apšaudymą, kad vėliau pėstininkai galėtų patekti į pastatą, jei to reikia.
- 6. Gynėjas turi santykinę manevro laisvę miesto teritorijoje.** Jie gali parengti teritoriją judėjimui pagal tai kaip to reikalauja mūšis. Jie gali sujungti judėjimo maršrutus per ir po pastatais. Jie gali sukurti kliūtis, kad įtrauktų priešininką į pasalas.
- 7. Požemis yra gynėjo užnugaris.** Gynėjai gali naudotis jau esančiais požemiais arba išsikasti naujus, siekiant sujungti kovos pozicijas, pasislėpti nuo aptikimo, prisidengti nuo oro atakų, ar įrengti tunelinius sprogstamuosius įtaisus stovinčioms prieš pajėgoms.
- 8. Nei užpuolikas, nei gynėjas gali sukoncentruoti savo pajėgas prieš priešininką.** Intensyvioje miesto teritorijoje įrengta gynyba riboja greitą judėjimą ir galimybę formuoti junginius prieš numatytus kovos tikslus.

Bendroji informacija

Kaupkite atsargas

Mūšis mieste, įskaitant ir gynybą, reikalauja keturis kartus daugiau amunicijos nei kad kovojant kaimiškoje vietovėje.

Siekiant apsiginti, gynėjas privalo sukaupti kiek įmanoma daugiau atsargų prieš atvykstant užpuolikai. Kuo daugiau atsargų, tuo ilgiau gynėjas galės gintis.

Be prieštankinių ginklų, tokių kaip NLAW, Javelin ar RPG, gynėjui taip pat reikia daugybės šovinių, granatų, prieštankinių, pėstininkų minų, dronų, haubicų ir amunicijos joms, vandens, ilgo galiojimo maisto produktų, kuro (maistui, automobiliams, generatoriui) bei turniketų ir medicininių priemonių.

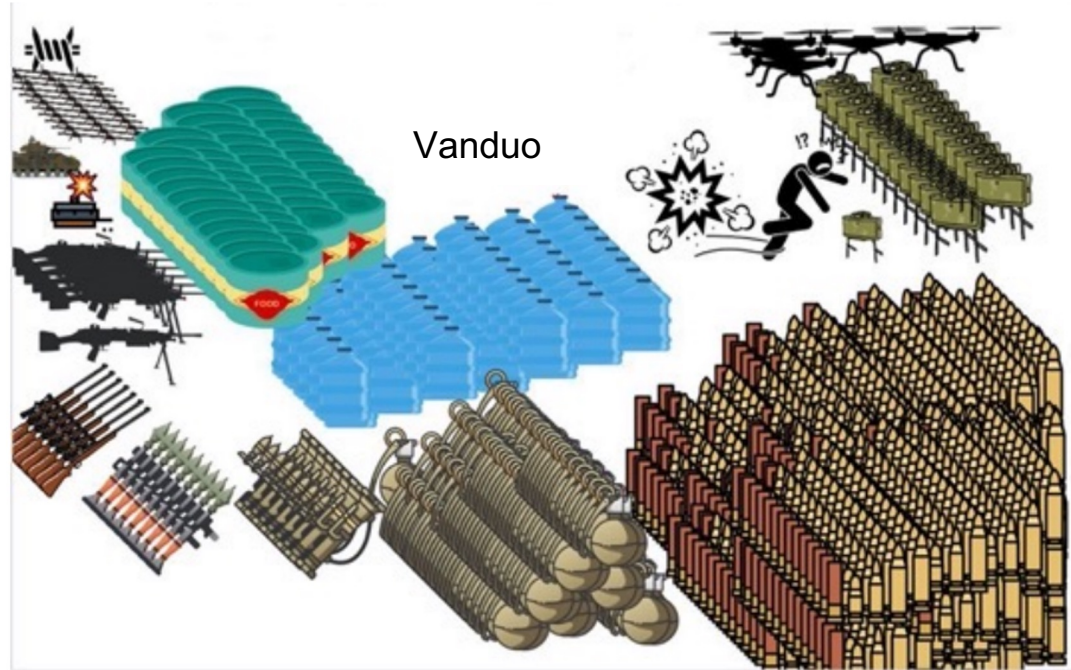
Ko reikia gynėjams

Labai svarbu

- Ginklai
- Prieštankiniai ginklai
- Amunicija (labai daug)
- Granatos (daug)
- Vanduo (labai daug)
- Maistas
- Med.priemonės

Svarbu

- Oro gynybos ginklai
- Minos (kryptinės)
- Snaiperių ginklai
- Prieštankinės minos
- Kuras
- Dronai

Jūs turite privalumą ir kontroliuojate skaičius

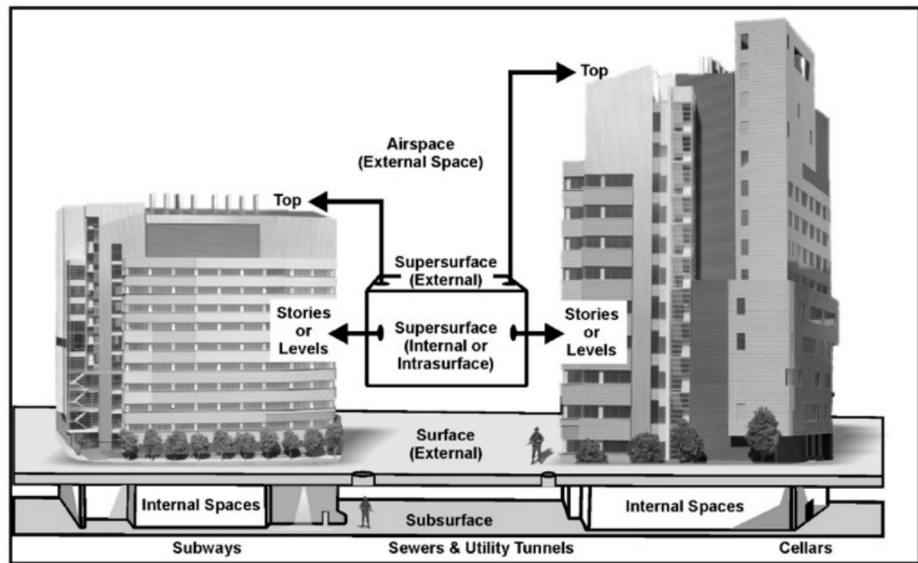
Pasirengę miesto kovotojai turi privalumą. 2016-2017 m. daugiau nei 100 000 karių pajėgoms prireikė 9 mėnesių atkovoti Mosulo miestą iš 5 000 - 10 000 ISIS kovotojų. Vokiečiai pritraukė dešimtis tūkstančių karių užimti Stalingrado miestą, ir jiems nepavyko. Karinė doktrina sako, kad puolančiajam reikia 3-5 kartus daugiau karių nei kovojant miške ar atviroje vietovėje. Priešui reikia 5, o gal ir daugiau, atakuojančių karių 1 besiginančiam kariui/kovotojui.

Keletas parengtų miesto kovotojų gali atsilaikyti prieš daug didesnę grupę užpuolikų.

Miesto kovotojas naudoja viską

Miesto kovotojas supranta miesto aplinką. Ji yra jų. Miesto aplinka yra jų galia, išnaudojama kiekviena jos dimensija. Siauros gatvės, aukšti pastatai, betonas, viadukai, rūšiai ir tuneliai, milijonai atakos ar slapstymosi galimybių.

Multidimensinė miesto aplinka

Apsauga ir saugumas

Jūs negalite kovoti, jeigu esate negyvi.

Susikurkite miesto aplinką taip, kad gautumėte maksimalų saugumą, kad galėtumėte kautis atėjus priešui.

Bus trys priešo atakos fazės.

Miesto gynėjas turi būti pasirengęs išgyventi jas visas tris.

Pirma prieš atakos fazė

Pirma prieš atakos fazė bus bet kokių žinomų pozicijų bombardavimas (pastatai ir vietovės matomos iš oro arba jau žinomos), skirtas sumenkinti miesto gynybą ir demoralizuoti besiginančius. Šioje fazėje pastangos turi būti nukreiptos į esminių objektų ir kovos pozicijų paslėpimą/ užmaskavimą. Gynėjai turi žinoti kaip ir kur pasislėpti nuo bombardavimų (stiprūs pastatai, požemis) ir kur išlįsti pradedant kovą, tai yra be galo svarbu.

Antra priešo atakos fazė

Kitoje fazėje, priešininkas priartės prie miesto ir dar labiau sustiprins visų miesto struktūrų bombardavimą, siekiant kad gynėjai pasiduotų. Tai gali tęstis dienas ar net savaites. Čia labai svarbus išgyvenimui yra požemis, kur būtų saugomi ginklai ir atsargos.

Gynėjai privalo žinoti priešo pozicijas, kuomet juda po miestą ir kai priartėja prie priešininko.

Trečia prieš atakos fazė

Kita prieš atakos fazė bus tiesioginis ar netiesioginis apšaudymas, nes priešiškos pajėgos priartėja prie miesto ribų bandydami patekti į miesto aplinką. Tai yra pavojingas metas, nes gynėjai privalo nei tik atakuoti besiveržiančius, bet ir išgyventi jų atakas. Gynėjai gali “apkabinti” užpuolikus, leidžiant puolantiesiems priartėti taip arti, kad šie negalėtų panaudoti savo artilerijos pajėgumų bijodami sunaikinti savo karius.

Iš prieš tai buvusių fazių susidariusios pastatų nuolaužos ir statybinis laužas, sukuria stiprias kovos pozicijas.

Likite priedangoje visą laiką

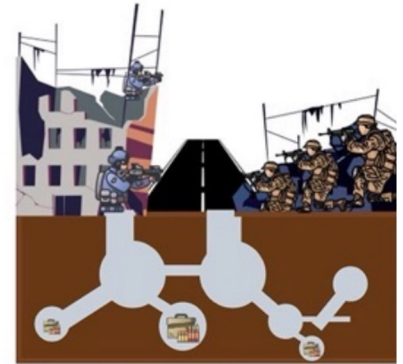
Jūs privalote likti priedangoje. Jei jūs būsite matomi, jus gali atakuoti raketomis, bombomis, artilerija ar haubicomis. Naudokite tentus, paklodes/antklodes, medieną, plastiką, skardą, bet ką virš ar tarp pastatų, kad niekas jūsų nepastebėtų nei iš viršaus, nei iš gatvės. Viską slėpkite.

Naudokitės požemiu

Požemis jau seniai yra pripažįstamas reikšmingu įrankiu kovai mieste. Jis leidžia gynėjams pasislėpti nuo bombų, slėpti kovotojus, kaupti ir apsaugoti atsargas. Įudėti nepastebėtiems ar atakuoti besiveržiančia kariuomene.

Stalingrad, Vietnam, Grozny

Požemis - geriausias gynėjo draugas.

Jeigu po jumis nėra požemio, pradėkite kasti. Jūs nustebsite kokio ilgio ir gylio tunelį gali iškasti civilių komanda vos per kelias dienas. Kaskite priedangas nuo apšaudymo, perėjimus po pastatais, vietas kur galėtumėte kaupti ir apsaugoti atsargas.

Užverkite tvirtovės vartus

Savo namus, miestą ar kaimą laikykite tarsi tai būtų tvirtovė.

Jūsų užduotis - užverti bet kurį įmanomą patekimo būdą į šią tvirtovę.

Užblokuokite visus kelius, gatves, alėjas vedančias į miestą ir esančias jame.

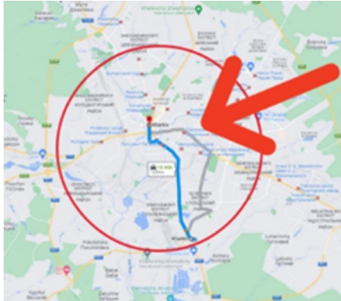
Sunaikinkite arba užblokuokite visus tiltus, oro uostus, aerodromus ar bet kurią didesnę atvirą vietą, kuria priešas galėtų pasinaudoti, siekiant patekti į miesto teritoriją automobiliu, lėktuvu, sraigasparniu, parašiotu ar pėsčiomis.

Sukurkite miesto aplinką taip, kad užpuolikas patektų ten kur jūs norėtumėte, kad jis patektų. Ten kur jūs galėtumėte priešą išskaidyti į mažesnes grupes ir juos sunaikinti.

Lygiai ir užkardų lygiai

Miesto aplinka turi būti suformuota taip, kad užpuolikas būtų sustabdytas arba sulėtintas jo judėjimas, idant būtų galima jį atakuoti; priverskite juos judėti į pasalas ar spastus, taip užkardant jų patekimą į miesto teritoriją.

Įrenkite keletą gynybos linijų ir suformuokite jas į uždarus gynybos apskritimus, pilnai apjuosiančius miestą. Įrenkite įtvirtinimus, pastatykite barikadą už barikados, kliūtį už kliūties. Blokuokite kiekvieną gatvę. Greitis garantuoja užpuoliko saugumą. Lėtai judantį transportą ar karį galima lengviau užpulti ir sunaikinti.

- Skvarba = 30 min iki centro
- Greičiausiai iki tikslo
- Daugybinės barikados
- Didesnis kuro suvartojimas
- Lėtai = lengviau užpulti
- Gynybos linija - prieš kiekvieną sankryžą.

Barikadų įrengimas (automobiliai gali judėti)

Visada tobulinkite gynybą

Bet kurio miesto gynyboje, jūs nuolat ruošiatės priešo atakai.

Netgi tuomet kai kaunatės, tobulinkite savo pozicijas. Vieni kovotojai kaunasi su priešu, kiti tuo tarpu gali stiprinti pozicijas. Nesėdėkite arba nestovėkite nieko neveikdami. Netoli patikros punktų statykite bunkerius. Kaskite tunelius.

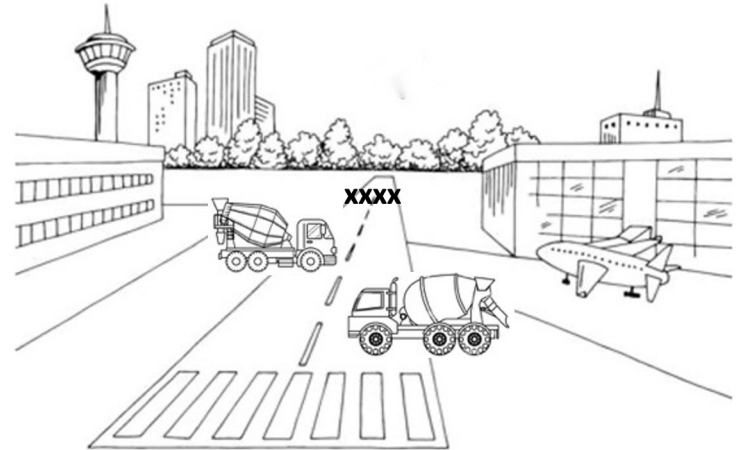

Bunkeriai, apkasai, priedangos, tuneliai

Blokuokite arba naikinkite bet kokius aerodromus

Užpuolikas pirmiausiai bandys pasinaudoti aerodromais siekdamas patekti į miestą. Pirmiausia jie nusiųs pajėgas juos užimti, o tada lėktuvais pristatys daugiau karių.

Besiginantys privalo blokuoti bet kokį aerodromą. Ant pakilimo takų priparkuokite sunkiausią turimą techniką, nepalikite akumuliatorių ir raktelių. Jei turite laiko, perkaskite pakilimo takus.

Blokuokite arba naikinkite uostus ar dokus

Labai daug miestų yra pakrantėse arba šalia vandens kelių. Vandens keliai, upės, paplūdimiai, uostai, dokai yra prioritetingos vietos, per kurias užpuolikas stengsis patekti į miesto teritoriją.

Paverskite uostus nenaudotinais. Sunaikinkite dokus.

Sukurkite kliūtis vandenyje, paplūdimiuose ar dokuose, kad būtų apribotos priešo galimybės priartėti ir išsilaipinti.

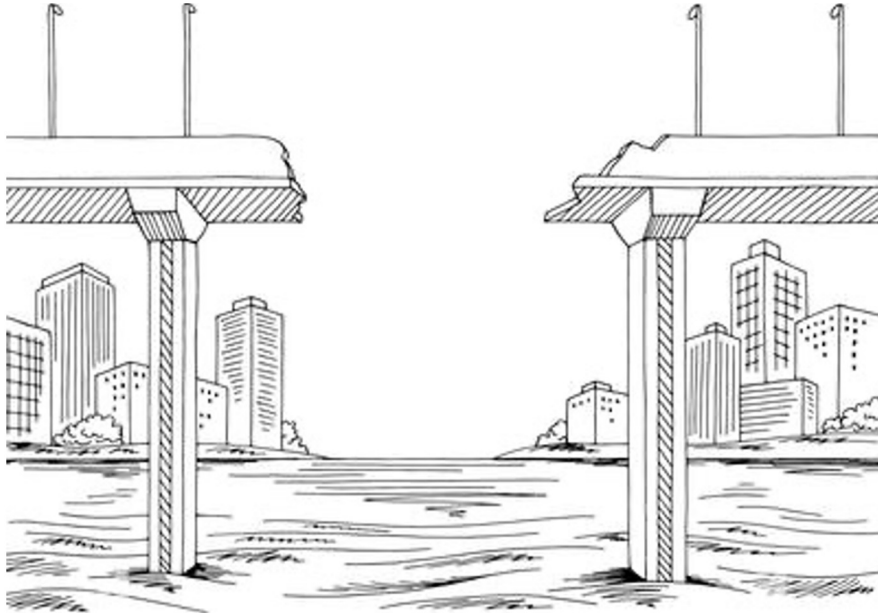
Gynėjai gali patys nuskandinti laivus ir taip sukurti kliūtis priešui.

Pasirūpinkite ginklais ir bunkeriais apsaugoti pakrantę ir uostus.

Užblokuokite ar sunaikinkite visus tiltus

Puolantieji kariai sieks patekti į miestą kaip įmanoma greičiau. Todėl sunkiajai technikai gali tekti pasinaudoti tiltais ar viadukais. Dauguma pasaulio kariuomenių turi labai ribotas galimybes kirsti upes nesinaudojant tiltais. Todėl, jei miesto gynėjai sunaikins tiltus, priešas bus priverstas nedelsiant sustoti.

Blokuokite visas gatves

Išeikite laukan ir statykite kliūtis gatvėse. Blokuokite gatves autobusais, sunkvežimiais, lengvaisiais automobiliais, betono blokais, mediena, šiukšlėmis, bet kuo. Tuomet užblokuokite tas miesto vietas, kuriose yra aukščiausi pastatai ir kur praėjimai yra siauriausi. Blokuoti reikia visas gatves ir alėjas.

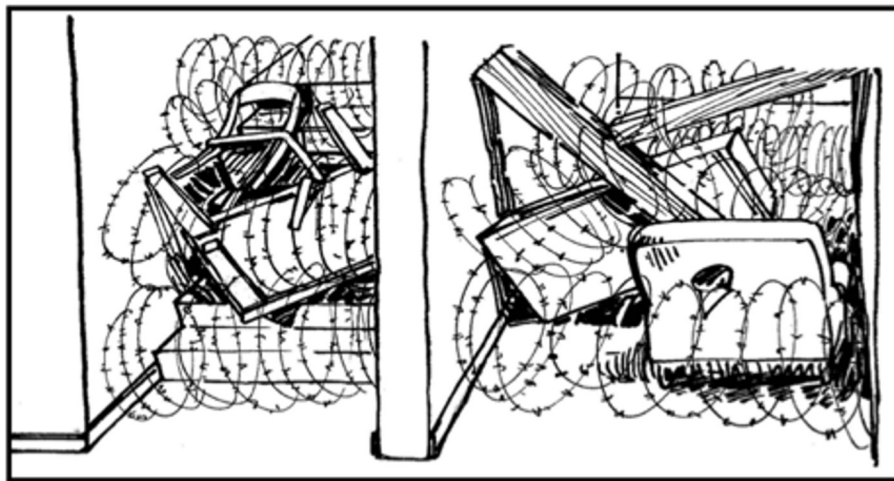

Blokuokite įėjimus į pastatus ir laiptus

Užblokuokite įėjimus ir laiptines kiek įmanoma daugiau namų ir pastatų, ypač tuose, kuriuose esate įsirengę savo kovos pozicijas. Naudokite baldus, griuvėsius, dygliuotą vielą, viską.

Užpuolikai stengsis patekti į namus pro duris, neleiskite jiems tuo pasinaudoti.

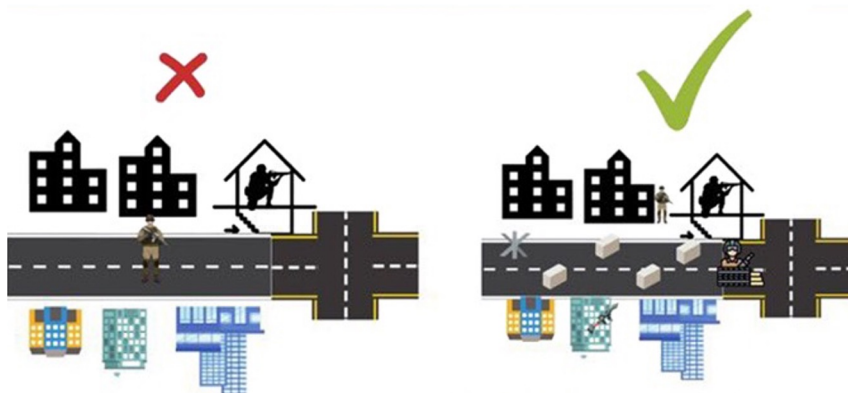
Stabdykite visą priešą techniką

Stabdykite priešą techniką, neleiskite jam judėti jūsų mieste. Blokuokite visas gatves. Stenkitės sustabdyti ar sulėtinti priešą technikos judėjimą, kad galėtumėte atakuoti Molotovo kokteiliais.

Kelių blokavimas bet kuriame mieste, miestelyje ar kaime stabdo priešą, taip jis yra priverstas naudoti daugiau kuro. Taip pat jie tampa lengvesniais taikiniais.

Jei užpuolikas sustoja prie kliūties, atidaro transporto priemonės liuką ar išlipa iš jos, galima atakuoti.

Privalote išlikti budrūs. Bet kas vaikštinėjantis gatvėmis su ginklu rankose gali būti pastebėtas priešą ir atakuotas raketomis ar artilerija. Likite pastatuose ir planuokite išpuolius.

Kliūtys

Miesto gynėjai naudoja bet kokias prieinamas medžiagas sukurti kliūtis ir barjerus priešui.

Geriausios kliūtys yra tos, kurios gali būti dengiamos ugnimi, tiek tiesiogine (šautuvai, kulkosvaidžiai), tiek netiesiogine (artilėrija).

Kliūtys ir barjerai gali tarnauti daugeliui tikslų:

- Visiškai užblokuoti kelią, teritoriją ar taką;
- Sustabdyti priešą ar sulėtinti jo judėjimą;
- Priversti priešą išlipti iš transporto priemonės, kad juos būtų galima atakuoti;
- Išlošti gynėjams laiko.

Įrenkite kliūtis, kurios stabdo viską

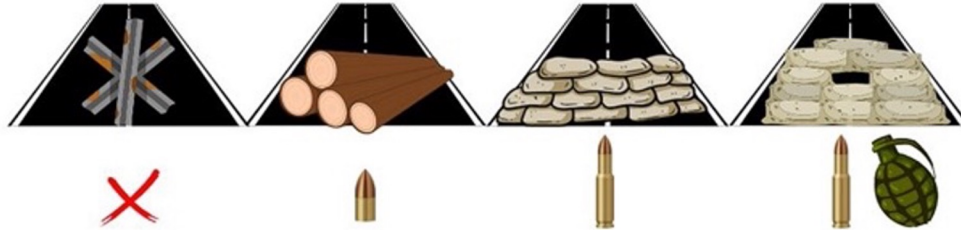
Miesto gynėjas pasinaudos bet kuriuo jam prieinamu resursu (upės, betonas, plienas, automobiliai, t.t.) siekdamas apginti savo miestą. Šiuolaikiniai miestai dažnai jau turi egzistuojančius barjerus automobilių patikrai ar infrastruktūros apsaugojimui. Šie barjerai jau leidžia įrengti įsitvirtinimus. Plieniniai ežiai taip pat yra tinkami.

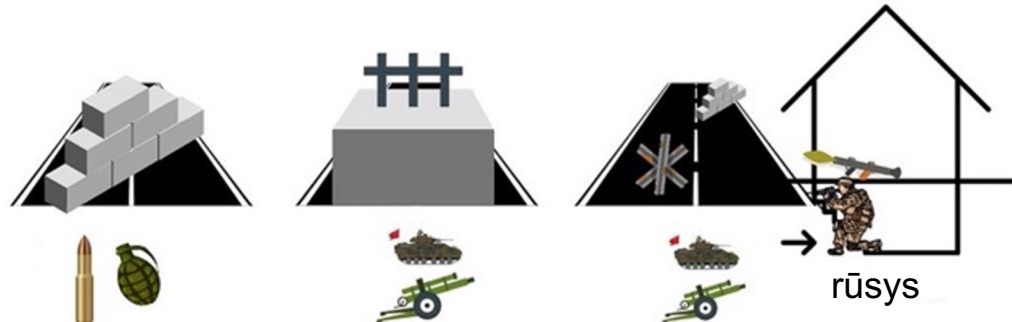
Naudokite kiek įmanoma atsparesnes medžiagas

Miesto aplinkoje pilna įvairių, stiprių medžiagų. Išnaudokite turimus resursus protingai. Naudokite tokias medžiagas, kurios sukurtų maksimalią apsaugą.

Cementas ir statybinės medžiagos teikia geriausią apsaugą.

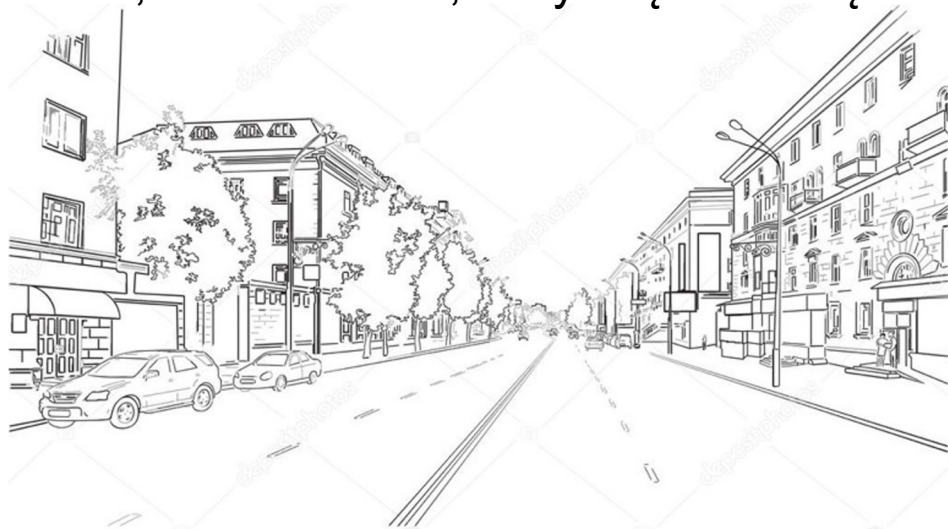

Apsaugos klasė

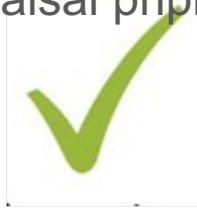
Transportas

Mieste pilną įvairiausių transporto priemonių. Naudokitės didžiausiomis ir sunkiausiomis mašinomis, kurias tik galite gauti. Bet koks automobilis tiks. Tai yra puiki netikėta, parankinė kliūtis. Priparkuokite jas gatvėse, praėjimuose, aerodromuose, bet kur. Naudokite autobusus, sunkvežimius, statybinę techniką ar lengvuosius automobilius.

Sustiprintas betonas

Naudokite betoną kaip pagrindinę apsaugos medžiagą. Miesto gynėjai naudojami unikaliomis galimybės privalumui įgyti. Gelžbetoninė konstrukcija yra dešimt kartų atsparesnė nei maišai pripildyti smėlio. Naudokite griuvėsius, plytas, skaldą.

Gelžbetonis

Smėlio maišai bunkeriams ar kliūtims

Griuvėsiai

Griaukite pastatus. Naikinkite pastatus, kad gautumėte griuvėsius ir galėtumėte sukurti kliūtis iš labai stipraus betono, armatūros, akmenų, plytų ar kitų atsparių medžiagų. Jei priešas bombarduoja, naudokite griuvėsius iš jų sunaikintų pastatų. Sukurkite griuvėsių kalnus.

Vanduo

Upės, pelkės ir ežerai gali tapti labai reikšmingomis kliūtimis priešui, o taip pat ir greičiausiu transporto keliu gynėjams. Kaip jau buvo minėta, sunaikinus tiltą, karinei technikai labai apsunkėja vandens kliūties įveikimas.

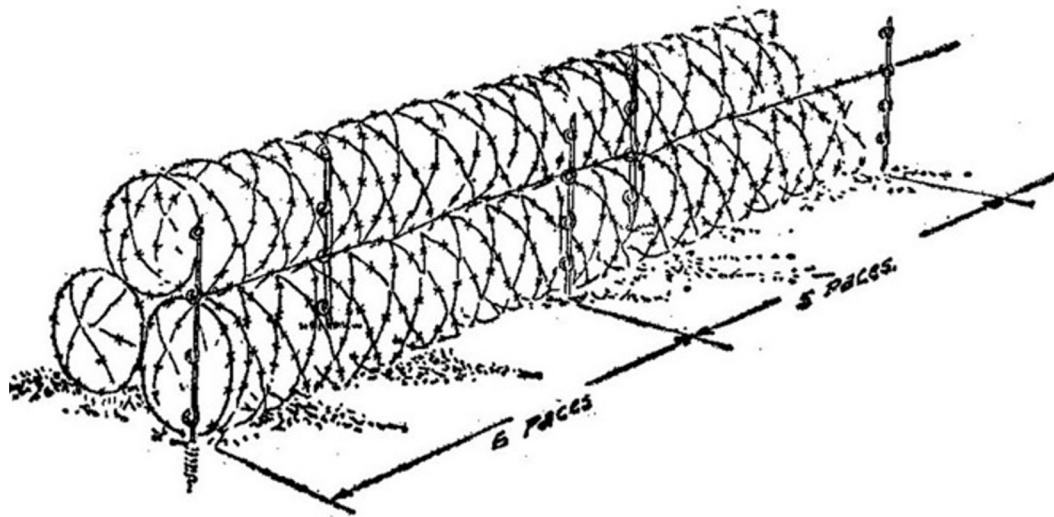
Vandenį galima panaudoti įrengiant purvo laukus, sunkiai įveikiamus šiuolaikinei karinei technikai, taip tarsi sukuriant apsauginį griovį jūsupių tvirtovei.

Kuomet Rusija įsiveržė į Ukrainą 2022 m. vasario mėn., ukrainiečiai sukėlė 3 upių potvynius prie Kijevo. Jie atvėrė užtvankas, pakėlė upių vandens lygį sukurdami sudėtingesnes, didesnes ir gilesnes kliūtis ir apsunkino rusų pajėgų judėjimą link miesto. Ukrainiečiai netgi užtvindė didelę teritoriją vedančią link miesto, kad rusai negalėtų praeiti tolyn.

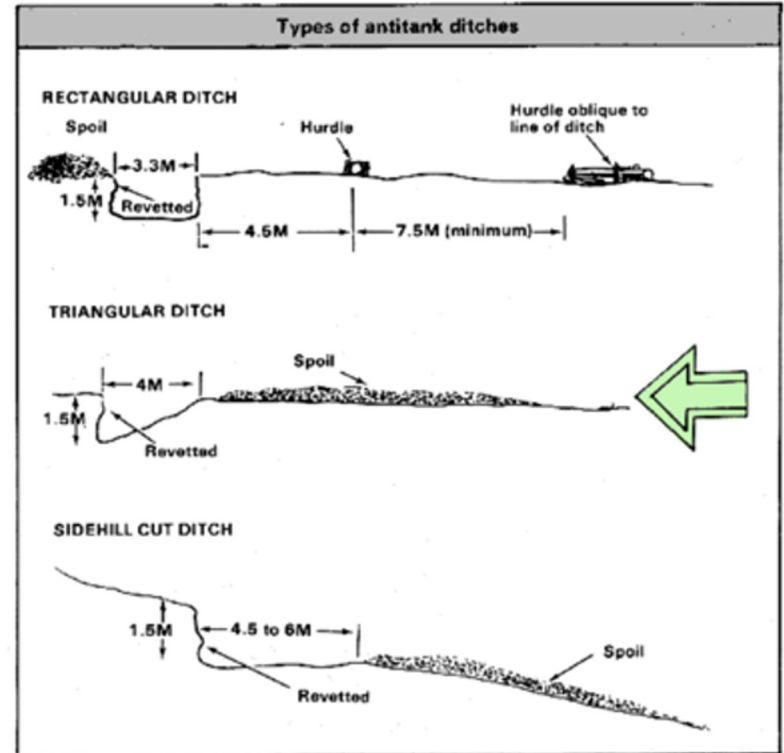
Spygliuota viela, koncertina

Jei turite koncertinos, naudokite ją sudėdami tris ritinius kartu. Ištempkite spygliuotą vielą tarp pastatų. Triguba koncertinos juosta gali sustabdyti bet kurią transporto priemonę, netgi sulėtinti tanko judėjimą.

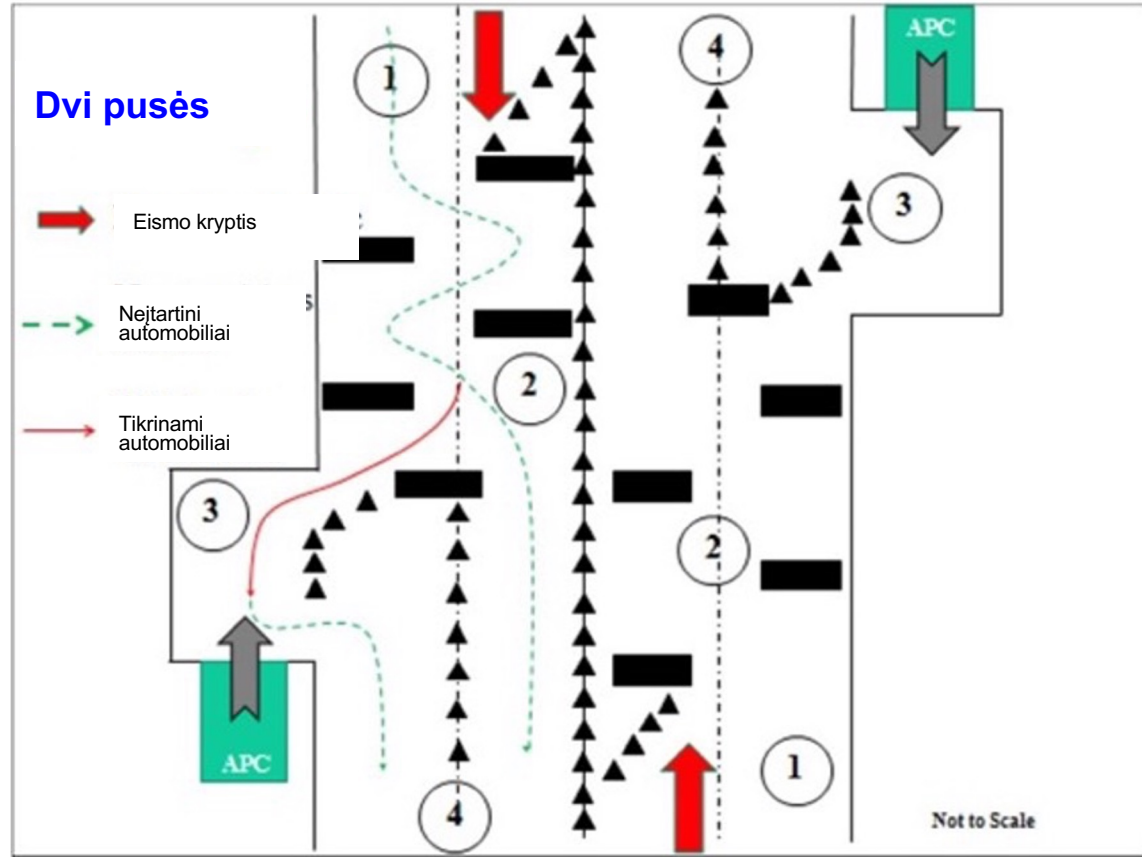
Prieštankiniai grioviai ir tranšėjos

Jeigu turite laiko ir kasimo įrangos, tuomet kaskite prieštankinius griovius ir sukurkite barjerą aplink tankiausią miesto dalį, ypač prie praėjimų, kurie neturi ypatingos reikšmės civilių poreikiams. Tikslas yra sutankinti ir taip tankią miesto teritoriją.

“S” formos kliūtys

Jei tam tikra gatvė privalo būti naudojama, galite sukurti S arba serpantino tipo kliūtį, kuri vis tiek sulėtina transporto priemonės judėjimą. Taip galima įrengti policijos patikrinimo punktą, kuris galėtų identifikuoti diversantus prieš užpuolikui ateinant į jūsų vietovę. Neturėtų likti kelių ar gatvių, kuriomis galima greitai ir laisvai judėti.

Plieniniai ežiai

Ežiai yra šešios tęstinės kliūtys, suformuotos iš trijų, tarpusavyje suvirintų 1.5-2 m ilgio geležies strypų (bėgių, kampuočių, pan.). Šios struktūros sudaro kliūtį maždaug 2 metrų spinduliu. Jos sukurtos taip kad verstųsi po transporto priemone, ją imobilizuotų ar netgi apverstų. Ežiai gali būti suvirinti su papildomomis kreipiančiomis ar palaikančiomis plokštėmis.

Spygliai ir spyglių juostos

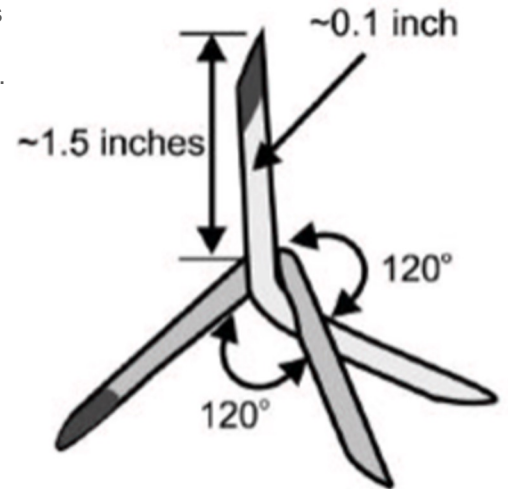
Mažesnio dydžio ežiai (pagaminti naudojant mažesnius ir trumpesnius, užaštrintų galų geležies strypelius) gali būti sujungti tarpusavyje į juostą ir naudojami pertempti ar perkirsti gatvę ar praėjimą, siekiant sustabdyti ratinę priešų techniką. Tokie sprendimai yra tinkami maršruto pradžioje arba pabaigoje.

Spygliai yra nedidelės, keturios tęstinės kliūtys, skirtos pažeisti transporto priemonių ratus ar pėsčiųjų avalynę. Jie gali būti labai efektyvūs prieš pėstininkus ar oro pripildytus automobilių ratus. Pavyzdžiui, spyglio atšaka yra apie 3 cm ilgio ir maždaug 2 mm storio. Spygliai gali būti pagaminti iš didesnių statybinių vinių, nukarpius galvutes, užgalandus abu vinių galus, sulenkus 120 laipsnių kampu per centrą ir suvirinus jungimo vietoje. Dažniausiai spygliai yra naudojami trigubos koncertinos vietoje ir yra ne taip lengvai aptinkami ar pašalinami.

<https://www.washingtonpost.com/nation/2022/03/11/ukraine-medieval-weapons-caltrops-russian-vehicles>

<https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA423950.pdf>

CALTROP

Raportavimas apie užpuoliką

Miesto gynėjai gali neturėti galimybių priešintis, tačiau jie gali prisidėti prie miesto gynybos tiksliai ir laiku pranešdami informaciją apie priešo lokaciją ir veiksmus.

Raportavimas (būdas)

Yra daug būdų kaip galima pranešti apie priešininką. Svarbiausias aspektas - pranešti kiek įmanoma daugiau informacijos, trumpai ir tiksliai. Bendras karinio raportavimo standartas apima dydį (*angl. size*), veiklą (*angl. activity*), lokaciją, (*angl. location*), padalinį (*angl. unit*), laiką (*angl. time*) ir įrangą (*angl. equipment*) - SALUTE.

Dydis/ Kas? - išreikštas skaičiumi, tipu ar dydžiu. Pavyzdžiui, 10 priešo pėstininkų, o ne šaulių burys.

Veikla/ Ką? - ką veikia? Pavyzdžiui, minuoja kelią.

Lokacija - dažniausiai tai karinės koordinatės.

Padalinys/ Uniforma/ Kas? - pavadinimas ar kita identifikuojanti informacija, tokia kaip antsiuvai, galvos apdangalas, transporto priemonių žymėjimas.

Laikas - laikas kada pastebėtas priešas, o ne tada kada apie jį pranešama.

Įranga - informacija apie priešą turimą įrangą, ekipuotę, naudojamą taktiką.

SALUTE raporto pavyzdys

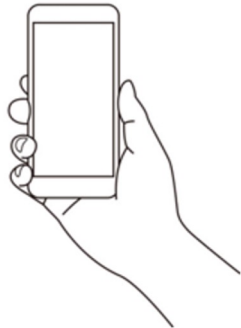
Dydis (SIZE)	7 priešininkai
Veikla (ACTIVITY)	Keliauja pietvakarių kryptimi
Lokacija (LOCATION)	GA123456
Uniforma (UNIFORM)	Chaki spalvos uniforma, su raudona šešiakampe žvaigžde ant kairiojo peties.
Laikas (TIME)	210200JAN16
Įranga (EQUIPMENT)	Turi vieną kulkosvaidį ir vieną granatsvaidį

Raportavimas (saugumas)

Reikėtų turėti omenyje, kad civilis renkantis informaciją ar raportuojantis apie priešą pajėgas, yra laikomas karinių veiksmų dalyviu, todėl gali būti priešą pajėgų taikiniu. Todėl informacijos rinkimas ir perdavimas turi būti atliekamas laikantis maksimalaus saugumo.

Skaitmeninės informacijos rinkimas mobiliuoju telefonu (fotografavimas ar filmavimas) turi būti atliekamas laikantis maksimalaus saugumo reikalavimų:

- Išjunkite savo įrenginio geolokaciją;
- Niekada nedarykite tiesioginio eterio socialiniuose tinkluose. Tokie pranešimai gali būti atsekami, taip atskleidžiant draugiškų pajėgų buvimo vietą.
- Jei dalinatės nuotraukomis ar video su kitais, užtikrinkite, kad pasidalinus informacija tokie pranešimai (bei foto ir video) yra ištrinti. Nepalikite jokių įrašų galinčių nurodyti, kad jūs kaupėte ar dalinotės informacija.

Ginklai

Miesto gynėjai naudoja bet kokius prieinamus ginklus, net ir tuos, kuriuos patys gali pasigaminti. Tuomet jei jums pasiseka užtikrinti gynybą, tai gali suteikti galimybę pasinaudoti priešo paliktais ar iš jo perimtais ginklais.

Bendrosios saugaus elgesio su ginklais taisyklės

Visuomet elkitės su ginklu tarsi jis būtų užtaisytas.

Su ginklais elkitės atsakingai, nepalikite jų kur papuola, nesiramstykite ginklu, saugokite nuo purvo, rūpinkitės juo.

Nenukreipkite ginklo į taikinį, nebent norite iššauti. Visuomet įsitikinkite, kad tikrai šaunate į norimą taikinį.

Visada laikykite ginklą su įjungtu saugikliu, nebent ruošiatės nedelsiant jį panaudoti.

Niekada nelaikykite piršto ant nuleistuko, nebent taikotės į taikinį ir ketinate netrukus šauti.

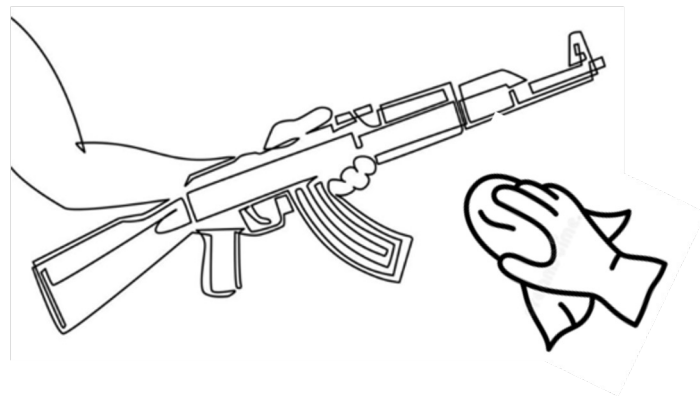
Bendra ginklo priežiūra

Pasirūpinkite ginklo švara, kad nebūtų rūdžių, purvo, parako ar kitų medžiagų likučių.

Ginklą valykite kasdien.

Ginklą valykite skudurėliu, o judančias dalis sutepkite ginklo tepalu.

Nešvarus ginklas gali sugesti ar užsikirsti, o dar blogiau jei tai nutiks mūsų metu.

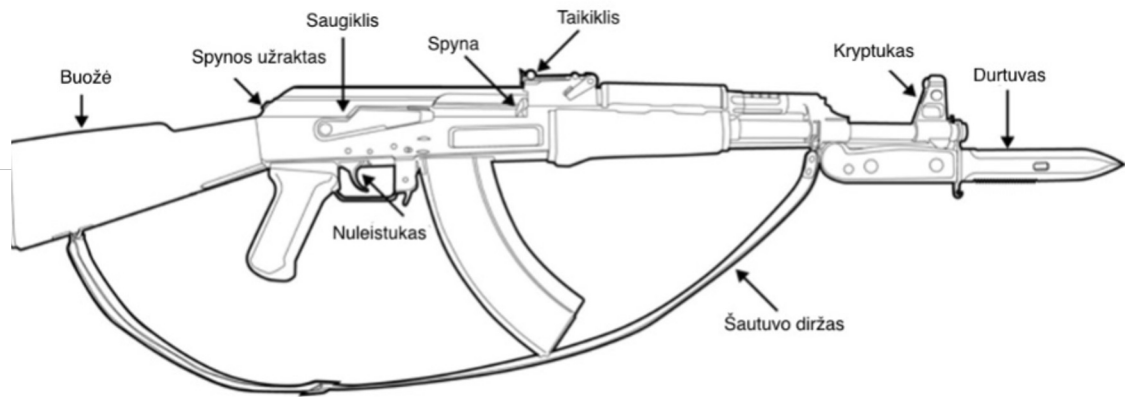
AK-47 charakteristikos

AK-47

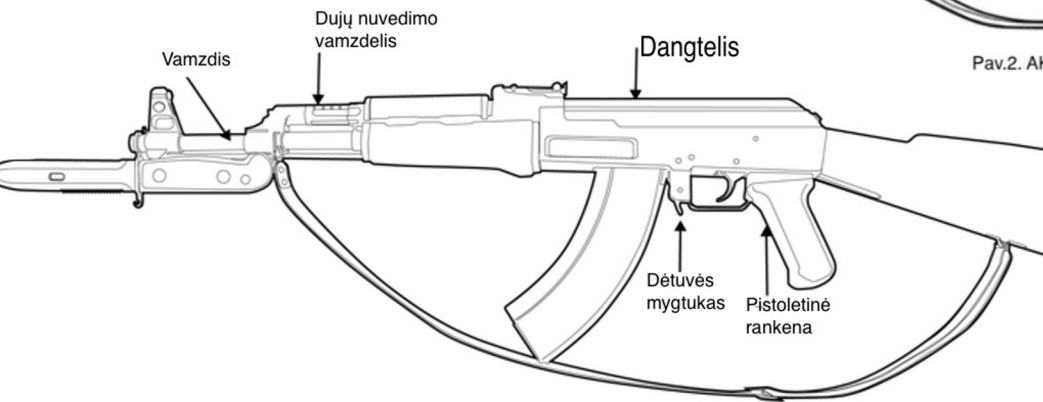

Kalibras:	7,62 mm
Šoviny:	7,62×39 (M67) mm
Šaudymo sparta:	600 š/min
Svoris:	4,3 kg (su šoviniais) 3,8 kg (be šovinių)
Ilgis:	870 mm
Vamzdžio ilgis:	415 mm
Pradinis kulkos greitis:	710 m/s
Taikymo tolis:	800 m
Maks. šuvio nuotolis:	3500 m
Dėtuve:	30 šovinių

AK-47 sandara

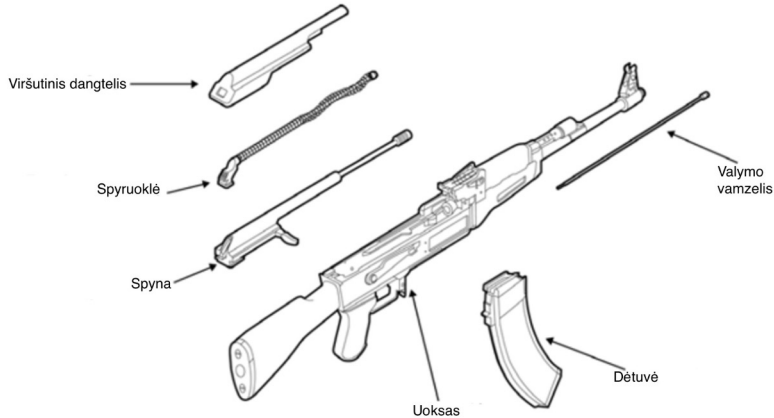
Pav.2. AK-47 automatinio šautuvo dešinė pusė

Pav.1. AK-47 automatinio šautuvo kairė pusė

Pagrindiniai AK-47 komponentai

PAGRINDINIAI KOMPONENTAI

Pav.3. Pagrindinės AK - 47 automatinio šautuvo dalys

- **Uoksa** sudaro priekinę uokso dalis, dujų blokas, dujų vamzdelis, viršutinis ir apatinis laikiklis, galinio taikymosi mechanizmas, automatinio šaudymo mechanizmas ir spyruoklė, muštuko mechanizmas, dėtuvės laikiklis, saugiklis, nuleistuko mechanizmas, pistoletinė rankena ir buožė.
- **Viršutinis dangtelis** uždengia mechanizmus išdėstytus ant uokso.
- **Spyruoklė** grąžina spyną į pradinę padėtį po šūvio.
- **Spynos ir spynos laikiklio** mechanizmą sudaro užtaisymo rankenėlė, dujų stūmoklis, spynos laikiklis. Spynos mechanizmą sudaro spyna, ištraukiklis su grioveliais ir fiksatoriais, ištraukiklio spyruoklė, muštuko fiksatorius ir muštukas. Šis mechanizmas atlieka operacijų ciklą.
- **Dėtuvės** gali būti metalinės arba plastikinės, talpinančios iki 30 šovinių. Dėtuvė prijungiama prie uokso per dėtuvės angą ir yra prilaikoma dėtuvės laikiklio. Judėdama spyną pasiima šovinį ir įveda jį į vamzdį.
- **Valymo vamzdelis** yra naudojamas ginklo priežiūrai.

Saugiklio pozicijos

Saugi/ SAFE

Pav.6. Saugiklio pozicija saugi/ SAFE

Kuomet ginklo saugiklis nustatytas saugioje pozicijoje (SAFE), ginklas neiššaus. Norint užtaisyti ginklą ar jį išrinkti, saugiklio pozicija turi būti kita nei Saugi/ SAFE. Visuomet nustatykite saugią saugiklio poziciją, kuomet prijungiate ar atjungiate dėtuvę. Saugi pozicija gali būti nustatyta net ir tuo metu kai šovinys yra įvestas į vamzdį, žr. Pav.6.

Pusiau/ SEMI

Pav.7. Saugiklio pozicija pusiau/ SEMI

Kuomet pasirinkta pusiau automatinio šaudymo/ SEMI saugiklio pozicija, ginklas iššaus po vieną šovinį kaskart nuspaudus nuleistuką. Norint ištaisyti ginklą arba įvesti šovinį į vamzdį, saugiklis turi būti nustatytas ant SEMI arba AUTO pozicijos.

AUTO

Pav.8. Saugiklio pozicija AUTO

AUTOmatinio šaudymo pozicijoje nustačius saugiklį, ginklas šaudys tol kol bus nuspaustas nuleistukas arba tol kol dėtuvėje baigsis šoviniai. Norint ištaisyti ginklą arba įvesti šovinį į vamzdį, saugiklis turi būti nustatytas ant SEMI arba AUTO pozicijos.

AK - 47: ginklo užtaisymas

DĖMESIO!

Numetus ar stipriai sutrenkus užtaisytą ginklą, šis gali netikėtai iššauti. Šio perspėjimo nepaisymas gali sąlygoti sužeidimą ar mirtį.

ATSARGIAI!

Niekada nesistenkite nustumti spynos rankenėlę į priekį. Leiskite spynos mechanizmui judėti savarankiškai.

1. Nustatykite saugia (SAFE) saugiklio padėtį.
2. Įstatykite dėtuve į dėtuvės angą, atremdami priekinę dėtuvės dalį į dėtuvės angos kraštą ir lengvai kelkite dėtuve į viršų kol išgirsite spragtelėjimą. Spustelėkite dėtuve aukštyn ir žemyn, įsitinkite kad ji tvirtai pritvirtinta prie ginklo. Žr. Pav.1.

Pav.1. Dėtuvės prijungimas

1. Nustatykite saugiklio padėtį pusiau automatiniam / SEMI šaudymui.
2. Užtraukite spyną pasinaudodami spynos rankenėle, užtaisykite ginklą ir įveskite šovinį į vamzdį. NESTUMKITE spynos rankenėlės pirmyn, leiskite mechanizmui judėti savarankiškai.
3. Nustatykite saugią (SAFE) saugiklio padėtį.

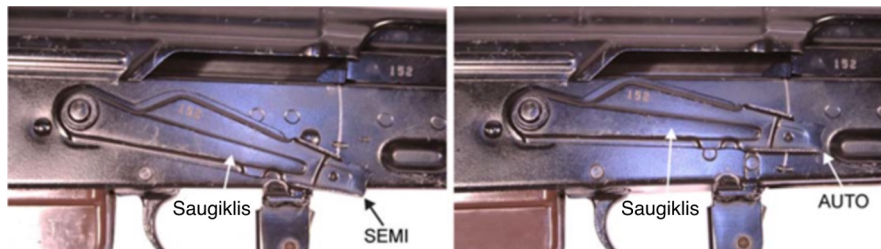
AK - 47: ginklo ištaisymas

1. Nukreipkite ginklą saugia kryptimi ir nustatykite saugiklį į saugią/ SAFE padėtį.
2. Norėdami išimti dėtuvę, nuspauskite dėtuvės laikiklį link dėtuvės, spustelkite dėtuvę žemyn ir į priekį. Žr. pav.2.

Pav.2. Dėtuvės atjungimas

1. Nustatykite saugiklio padėtį pusiau automatiniam / SEMI šaudymui. Žr.pav.3.

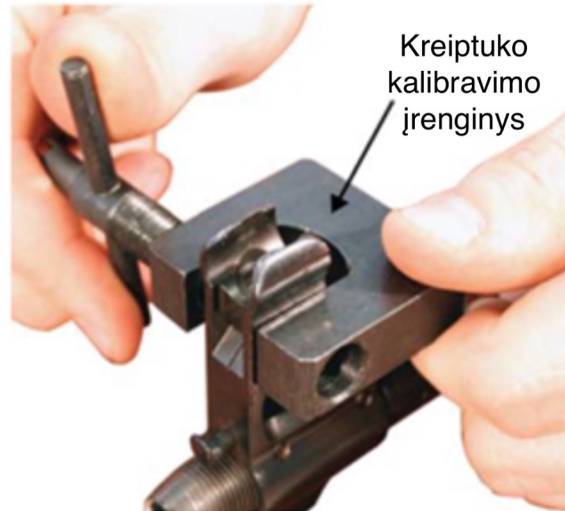
Pav.3..Saugiklio padėtys

1. Užtraukite spyną pasinaudodami spynos rankenėle, jos neatleiskite.
2. Vizualiai ir rankomis įsitikinkite, kad vamzdyje nėra likusios amunicijos.
3. Atleiskite spyną, leisdami jai savarankiškai sugrįžti į pradinę padėtį. Nustatykite saugiklį į saugią/ SAFE poziciją.
4. Dabar ginklas yra ištaisytas ir saugus.

AK-47: taikiklio kalibravimas 1/2

Kryptuko nustatymas:

- Stulpelio aukščio nustatymas. Sukant stulpelio pagrindą žemyn, stulpelis bus keliamas AUKŠTYN, o sukant ir keliant pagrindą aukštyn, stulpelis leisis ŽEMYN. Kalibravimą atlikite su pridedamu kalibravimo įrenginiu. Žr. pav.4.
- Apskritimo centravimas. Spaudžiant apskritimo būgnelį kairėn, apskritimas slinksis į DEŠINĘ; spaudžiant kalibravimo įrenginiu. Žr.

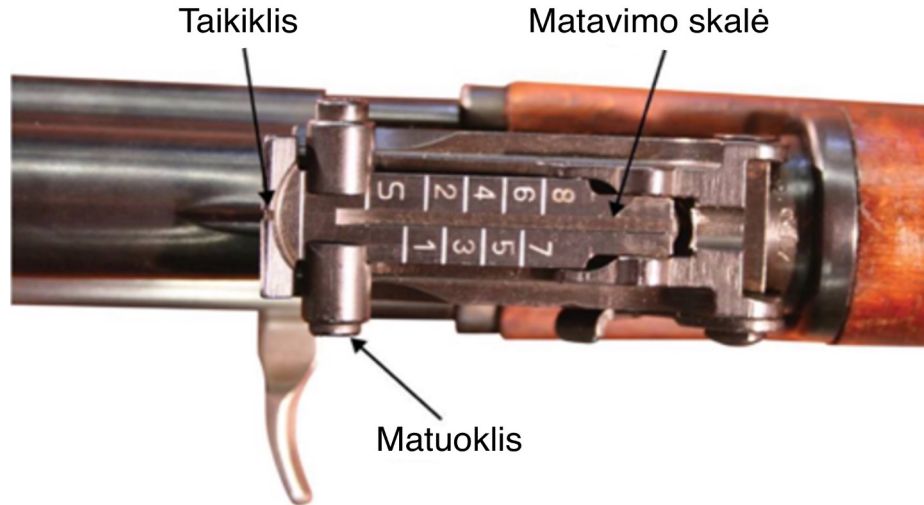

Pav.4. Kreiptuko kalibravimas

AK-47: taikiklio kalibravimas 2/2

Taikiklio nustatymas:

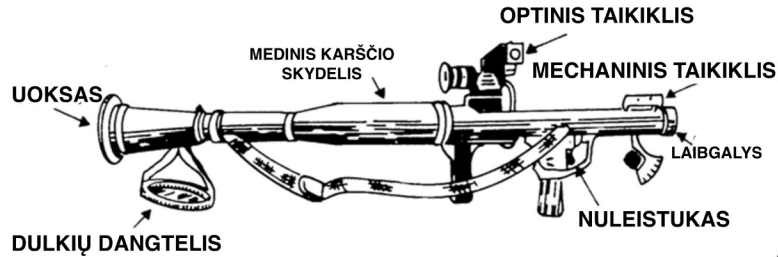
- Taikiklis yra atstumo matavimo skalės pabaigoje. Keičiant atstumo matuoklio padėtį skalėje, galima adaptuoti taikiklį, priklausomai nuo taikinio atstumo iki jūsy. Matuoklis fiksuojasi prie matavimo skalės. Nustatykite matuoklį ties S žyma, esant atstumui iki 100 m, 1 - esant 100 m, 2 - 200 m ir t.t. Žr. pav. 3.

Pav.5. Taikiklio kalibravimas

Rankinis prieštankinis granatsvaidis RPG-7

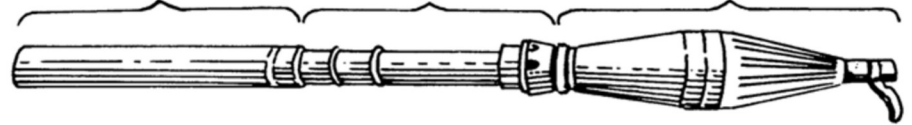
RANKINIS PRIEŠTANKINIS GRANATSVVAIDIS RPG-7

RAKETINIS PALEIDIMO VARIKLIS

PALAIKYMO VARIKLIS

KOVINIS UŽTAISAS

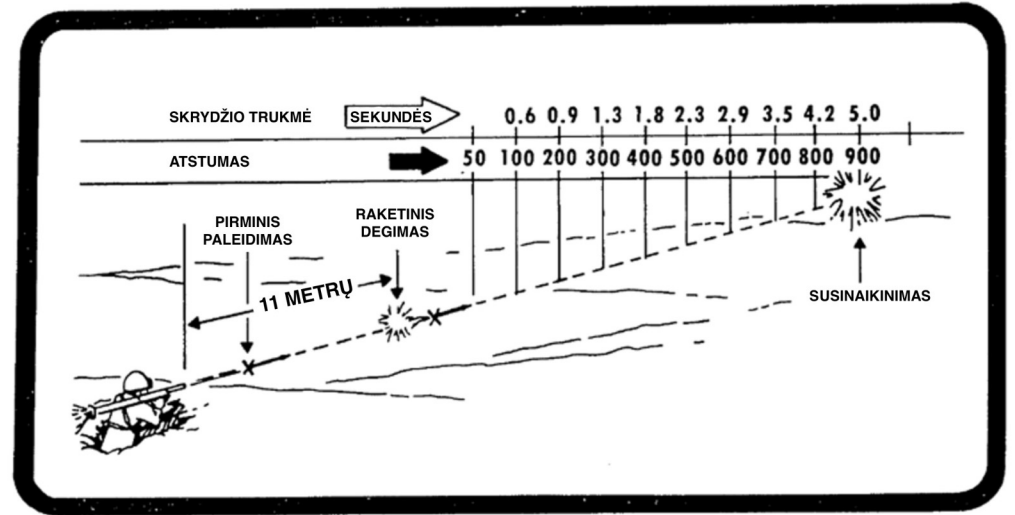

PRIEŠ ŠŪVĮ

Užtaisas susideda iš 2 dalių: (1) kovinio užtaiso ir palaikymo variklio; (2) raketinio paleidimo variklio. Šios dvi dalys turi būti susuktos tarpusavyje prieš naudojimą.

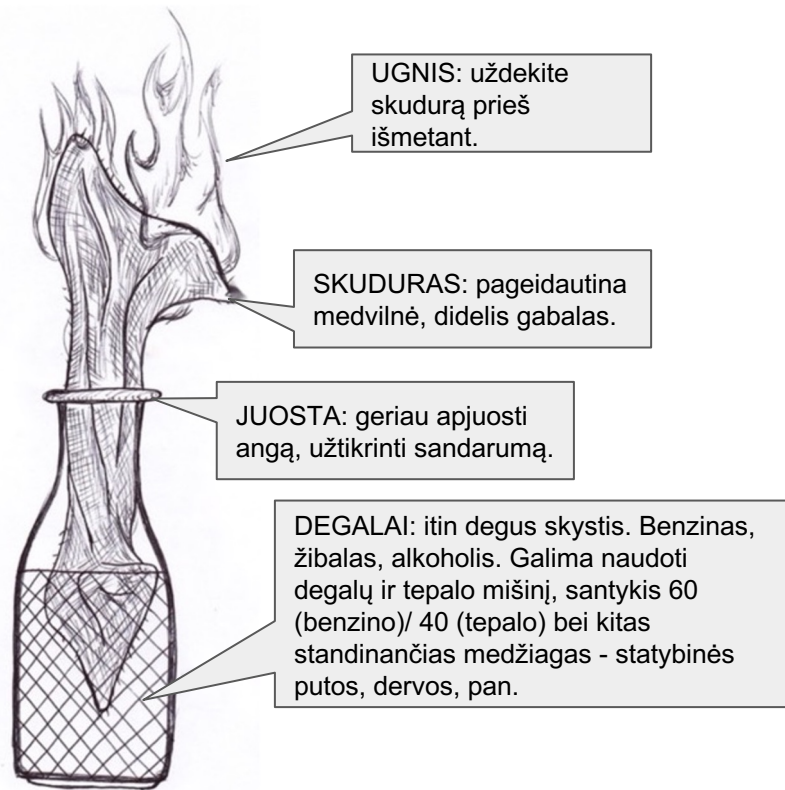
RPG-7 šūvio charakteristikos

Šūvių sk.	4-6 šūviai/ min.	
Atstumai		
- užsitaisymo	5 metrai	RPG reikalingas 5 m atstumas užsitaisymui
- kovinis	500 metrų	
- maksimalus	900 metrų susinaikina	
Greičiai		
- paleidimo	117 m/s	
- skrydžio	294 m/s	
Skvarba	~30 cm	
Kovinio užtaiso tipas	Sprogstamasis prieštankinis/ HEAT	

Padegamasis užtaisas/ Molotovo kokteilis

Molotovo kokteilis, tai neįprasta, bet veiksminga priemonė kovai prieš transporto priemones. Efektyvi dėl artimo kovos atstumo mieste.

Žr. Sk.80-81, kaip galima panaudoti Molotovo kokteilį.

Dronai

Priklausomai nuo puoliančios pusės elektroninės kovos ir kitų galimybių, dronai gali tapti puikiais ginklais ar įrankiais kovoje su priešu.

Dronai gali iš anksto pastebėti ateinančius užpuolikus ir apie juos pranešti gynėjams, kad šie nebūtų užklupti netikėtai.

Dronai gali nurodyti taikinius.

Naudojant dronus ant užpuolikų galima numesti įvairius daiktus.

Dronai taip pat gali kelti baimę užpuolikui. Šie turės nuolat žiūrėti aukštyn ir nežinos ar tai dronas-žudikas ar paprastas dronas.

Atakuoti, atakuoti, atakuoti

Net jeigu miesto gynėjams ir nėra keliama užduotis sunaikinti visus užpuolikus, nuolatinės atakos padeda išlaikyti miestą. Jūs turite siekti paversti kiekvieną gatvę mėsma, į kurią užpuolikas nuolat siųs savo karius mirti.

Rinkitės pastatus gynybai

Atsakingai rinkitės pastatus gynybai, ieškokite pastatų su storomis ar gelžbetonio sienomis. Valstybės institucijų, universitetų, gamyklų ar bankų pastatai dažniausiai yra tam itin tinkami.

Nesirinkite stiklinių ar medinių pastatų, kurie suduž arba arba sudegs.

Rinkitės pastatus iš kurių galite toli matyti ir iš didesnio atstumo atakuoti priešininką.

Visada turėkite pasitraukimo planą - arba per skylės pastato sienose, kurias jūs pasidarysite, arba per požeminius tunelius.

Įrenkite miesto įtvirtinimus

Miesto įtvirtinimas yra įtvirtintas namas, kuris apsaugo gynybinę teritoriją. Gynėjas investuoja daug ginklų ir laiko, tam kad padarytų šiuos pastatus itin stipriais.

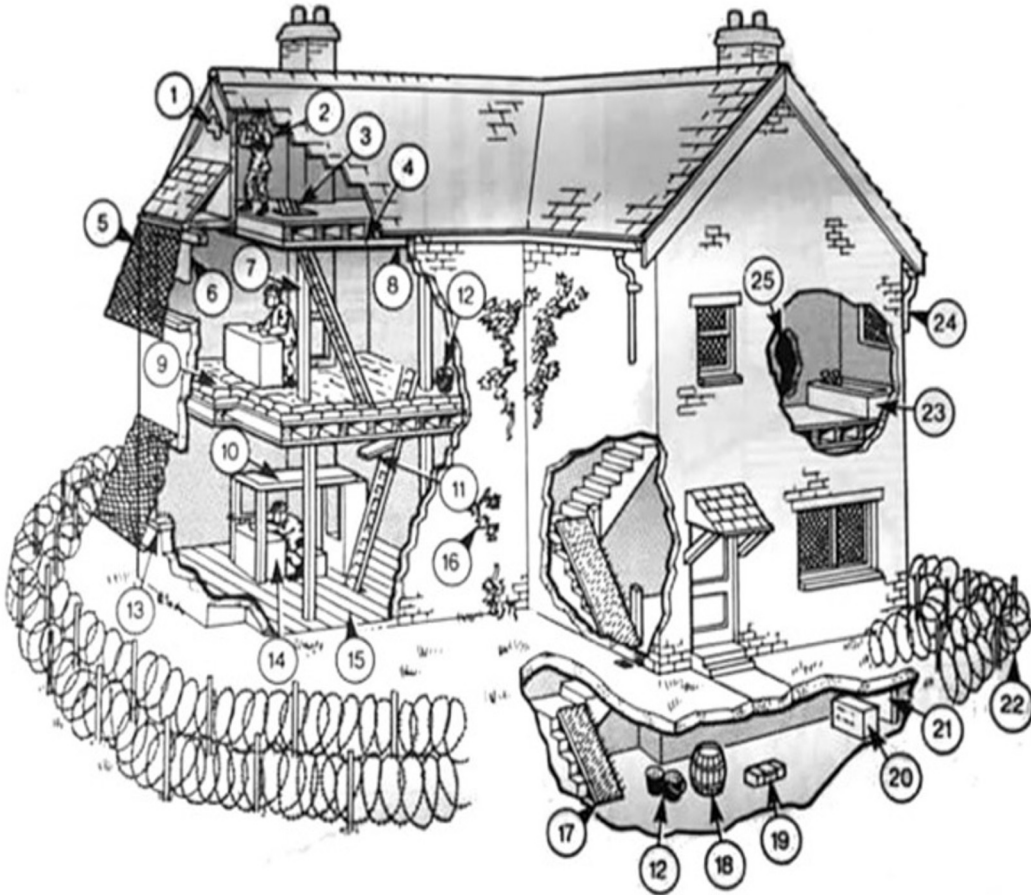
Miesto gynėjas sukuria kliūtis ir barjerus taip, kad nukreiptų užpuolikus link įtvirtinimų.

Užpuolikai gali užtrukti dienų dienas išvalyti tinkamai įrengtus įtvirtinimus.

Pavyzdžiui, Antrojo Pasaulinio karo Stalingrado mūšyje, 20 karių įsitvirtino 4 aukštų daugiabutyje. Iš pastato buvo galima toli matyti trimis kryptimis bei didelį daugiabučio kiemą. Kariai įrengė spygliuotos vielos užvarą, prieštakines ir priešpėstininkų minų laukus aplink pastatą; išdaužė skylės sienose, kuriose įrengė kulkosvaidžių lizdus apsaugančius pastato kampus. Jie galėjo pasitraukti į rusį, esant netiesioginiam apšaudymui, arba pakilti į viršutinius aukštus, tam kad galėtų apšaudyti pažeidžiamas tanko bokštelių viršutinės dalis iš prieštankinių ginklų.

Kariai buvo įsitvirtinę pastate 58 dienas prieš skaitlingesnes ir geriau ginkluotas priešininko pajėgas, daug priešininko karių buvo nukauti. Vėliau šis namas buvo pavadintas Pavlov'o namu.

Gyvenamojo namo įtvirtinimas

1. Skylės pakraigėje
2. Stebėjimo punktas palėpėje
3. Anga grindyse
4. Perdangos tarpai
5. Vielinis tinklas
6. Užolaidos
7. Atramos
8. Nuimkite tinką ar užtikrinkite stiprią priedangą.
9. 2 eilės smėlio maišų ant grindų.
10. Durys
11. Atbrailos, sulėtinti judėjimą
12. Smėlis
13. Lentos su vinimis
14. Dėžės su akmenimis
15. Grindų ertmės
16. Nukabinkite vijoklius
17. Lentos su vinimis, paliekant siaurą praėjimą gynėjams.
18. Vanduo
19. Amunicija
20. Dėžė pripildyta akmenų
21. Durys link atsarginio išėjimo
22. Spygliuotos vielos užtvara prie pastato kampų
23. Vonia pripildyta vandens
24. Nuimtas lietvamzdis
25. Skylė pertvaros sienoje

Ruošiamo namą gynybai

Tikriausiai galima kalbėti apie neribotą skaičių veiksmų, leidžiančių patobulinti jūsų gynybines pozicijas, vienintelis jus ribojantis faktorius yra laikas. Kai jau įsirengėte ir apsaugojote šaudymo pozicijas, laikas įsirengti geriausią įmanomą namo gynybą.

Komunalinės paslaugos. Dujos yra labai pavojingos, tad būtų geriau jei jas užsuktumėte namo išorėje. Tą patį reiktų padaryti ir su elektra. Kaunantis tamsoje, jūs turėsite privalumą, nes jūs žinosite namo išdėstymą, o priešas ne.

Kova tamsoje. Patalpų viduje bus tamsu arba tyros prieblanda. Tai galite išnaudoti įrengdami atotampas veido ar kojų lygyje. Šios priemonės sulėtins priešo judėjimo greitį.

Ertmės granatoms. Padarykite nedideles ertmes grindyse, kad galėtumėte granatomis atakuoti žemiau esantį priešą

Užpildykite namo kamina spygliuota vieta

Nuimkite tinką nuo lubų ir pripildykite juo maišus. Nuėmus tinką dabar, vėliau jis nekris ant galvų

Stebėjimas. Įrenkite ertmes stebėjimui, geriausia vieta - palėpėje po atbraila

Uždengkite langus **užuolaidomis ar smėlio maišais**, iš išorės naudokite vielinį tinklą, apsisaugoti nuo granatų ar sprogstamųjų užtaisų

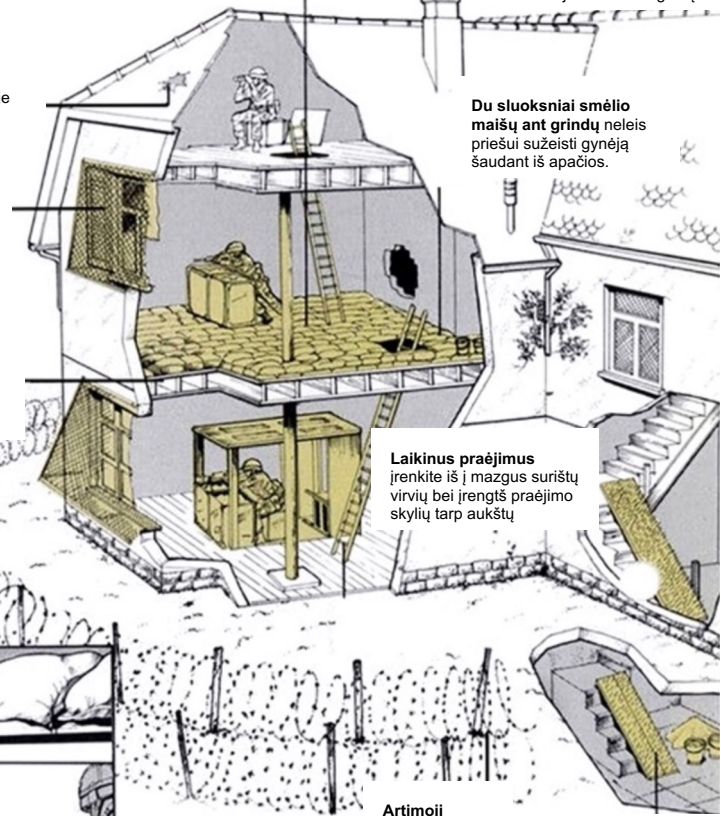
Išrinkite **grindis**, kad pro langą įsiveržęs priešas atsistotų ne ant tvirtų grindų, o ant lajų tarpų. Užpildykite juos duženkomis ar vinimis.

Du sluoksniai smėlio maišų ant grindų neleis priešui sužeisti gynėją šaudant iš apačios.

Laikinus praėjimus įrenkite iš į mazgus surištų virvių bei įrengtį praėjimo skylių tarp aukštų

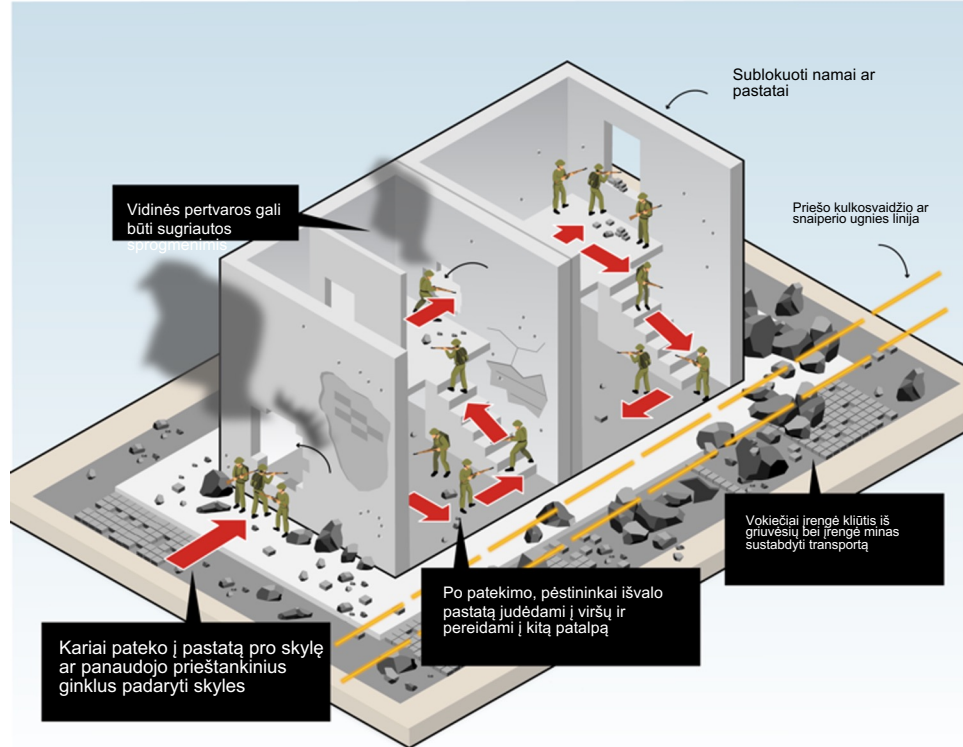
Artimoji gynyba. Dvi eilės spygliuotos vielos ir priešpėstininkų minos padės identifikuoti ateinantį priešą.

Kuomet baigėte pasirengimą, **išmontuokite laiptus** ar uždekite juos lentomis su vinimis, palikdami siaurą praėjimą gynėjams.

Įsirenkite daug ertmių ir skylių

Įsirenkite sienose ertmes ir skylės. Skylių naudojimo taktika - skylės leidžia kariams judėti per išorines sienas, o taip pat tarp vidaus erdvių. Tai viena dažniausiai taikomų gynybos taktikų. Skylės leidžia judėti ir atakuoti nepastebėtiems, tuo pačiu apsaugant esamomis gelžbetoninėmis struktūromis. Tuneliai padės pasišalinti esant pastato bombardavimui.

ORTONOS PELĖKAUTAI

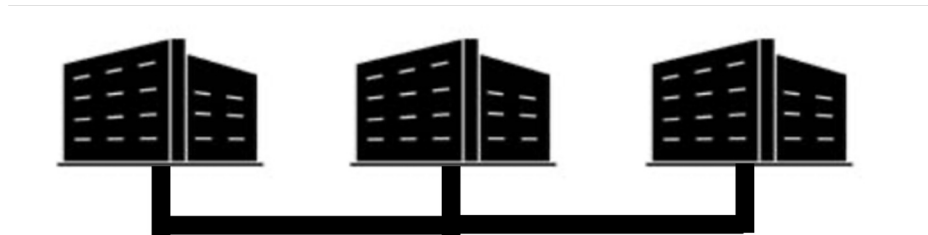
Kautynės dėl Ortonos miesto, buvo vienos kruviniausių Antrojo pasaulinio karo istorijoje. Norėdami išvengti tiesioginio apšaudymo, Kanados kariai buvo priversti sprogdinti skylės sienose ir brautis pro pastatus, išvalydami juos vieną po kito.

Naudokitės arba įsirenkite tunelius

Geriausi pastatai iš kurių galima gintis yra tie, kurie turi po jais įrengtus tunelius.

Tuneliai leidžia gynėjams judėti tarp pastatų nepastebėtiems, ar apsisaugoti nuo artilerijos apšaudymų ar bombardavimų.

Jeif pastatuose nėra tunelių, įrenkite juos.

Ķsirenkite bunkerius pastatuose ir jū išorēje

Jei turite laiko, Ķsirenkite laikinas ugniavietes, t.y. bunkerius. Jie turi būti dengti iš viršaus (betoninis stogas) bei nepastebimi iš viršaus.

Sunkiuosius ginklus talpinkite pastatų viduje

Sunkiųjų ginklų sistemas galima įrengti pastatų viduje. Ginklai gali būti išrinkti lauke ir jau surinkti viršutiniuose pastato aukštuose, taip gaunant puikias stebėjimo bei šūvio trajektorijos galimybes. Tuo pačiu tai sukuria bunkerio tipo apsaugą praktiškai nuo bet kokių grėsmių gynėjui.

Įrenkite saugyklas (užslėptas atsargas) visur

Įrenkite atsargų saugyklas visur iš kur tik planuojate kautis. Miesto aplinka sudaro prielaidas įgyti pranašumą turint iš anksto užmaskuotų, apsaugotų ir paslėptų atsargų ir renkantis prioritėtines, antrines ar alternatyvias kovos pozicijas.

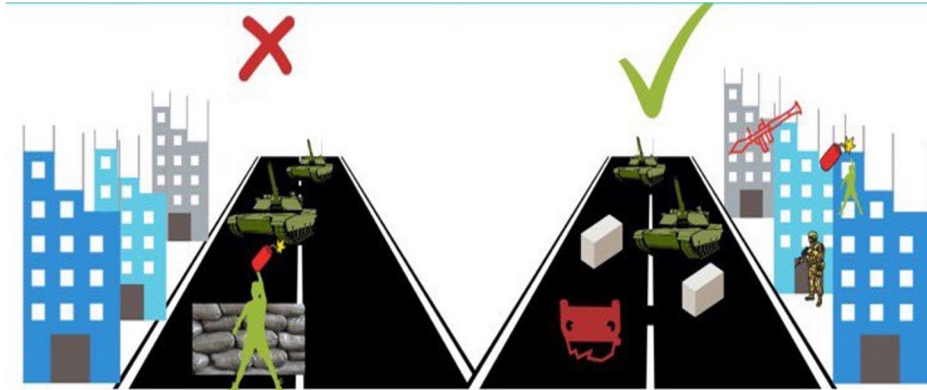
Kaunantis mieste galima pakankamai lengvai pasimesti, todėl labai svarbu turėti sutartą simbolį ar ženklą lauke, kuris nurodytų apie prieinamą atsargų saugyklą.

Atakuokite iš pastatų, venkite atviros erdvės

Veikite gatvėse, kuriose pastatai išdėstyti kaip įmanoma arčiau važiuojamosios dalies. Aukštesni pastatų aukštai ar rūšiai yra geriau, nes tankai ar kiti ginklai nevisada gali pakankamai pakelti ar nuleisti vamzdį. Tai tiesiog per sunku užpuolikui kovoti nuolat žiūrint į viršų, ar tankui taikantis žemyn.

Gynėjai turi išlikti pasislėpę pastatuose iki pat atakos, o tuomet nedelsiant pakeisti poziciją.

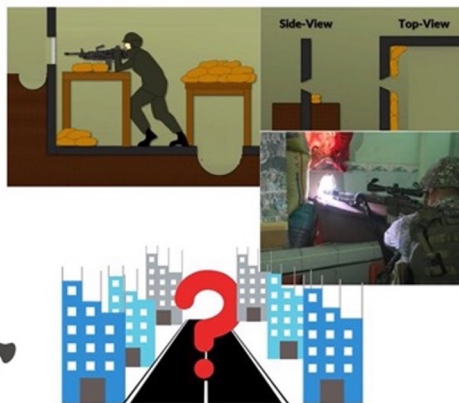

Šaudykite iš pastato vidaus

Nekiškite ginklų
pro langą

Viduje jūs
nematomas

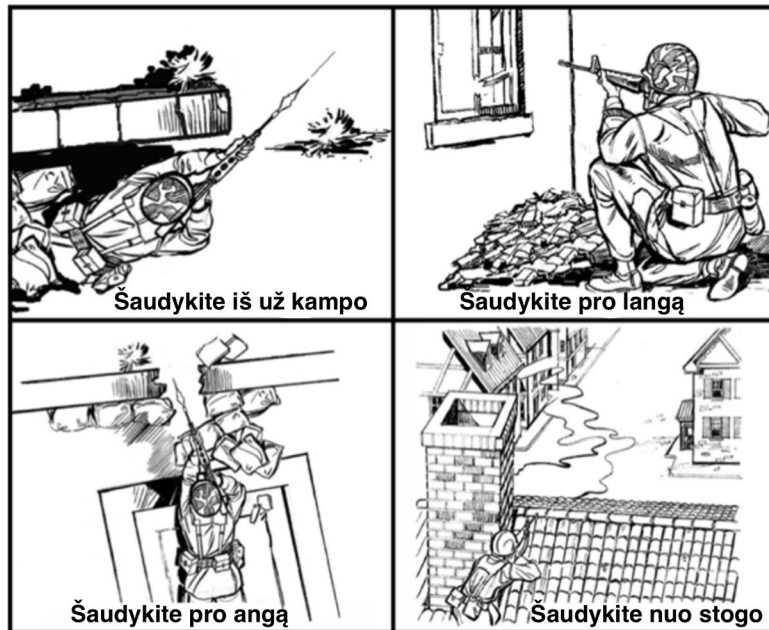

Nėra nei vienos priežasties, kodėl miesto gynėjas turėtų būti matomas iš oro ar gatvėje artėjančiam priešininkui, ir taip išduoti savo pozicijas. Nekiškite ginklo vamzdžio pro langą. Likite patalpose, atsitraukite nuo angų ir šaudykite, stengdamiesi neatskleisti savo pozicijų.

Kariai bijo snaiperių. Priverskite juos manyti, kad kiekvienas langas yra snaiperio pozicija. Šaudykite pro patalpas ar pastatus.

Apgalvotai planuokite savo šaudymo pozicijas

Taigi, jūsų išgyvenimas yra labai svarbus užtikrinant kovą, todėl gerai pagalvokite apie savo šaudymo pozicijas. Rinkitės šiek tiek pakeltas pozicijas, iš kurių matytųsi visa gatvė; šovėte ir bėkite; naudokitės priedangomis. Taikytės į nešarvuotos technikos langus ir duris arba karius esančius atviroje erdvėje. Snaiperiai yra viena didžiausių karių baimių.

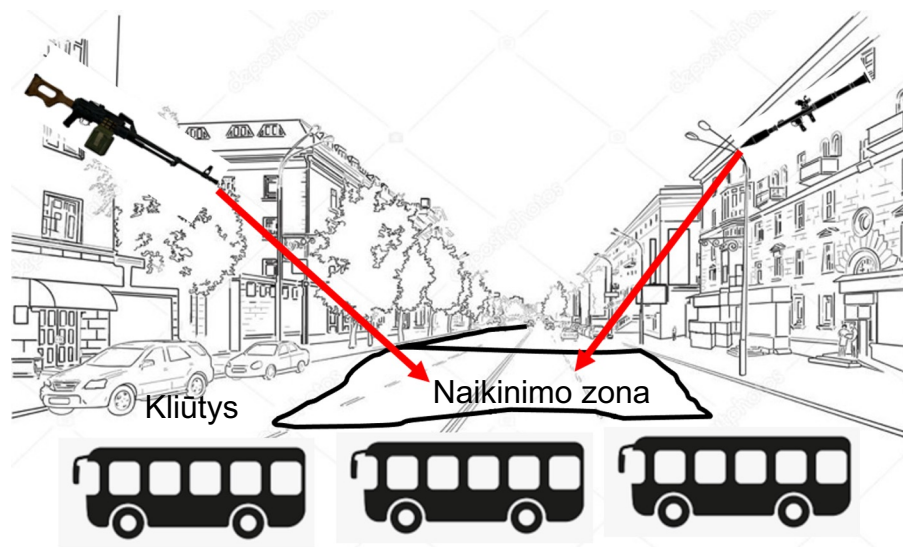

Įsirenkite kontakto (naikinimo) zonas

Viena svarbiausių gynybos taktikų - įrengti priešo naikinimo zonas.

7 paprasti naikinimo zonų įrengimo žingsniai:

- Identifikuokite visus įmanomus priešo atėjimo kelius;
- Pabandykite apgalvoti ką priešas darys ar bandys padaryti;
- Apsispręskite kur konkrečiai norite naikinti priešus;
- Suplanuokite ir įrenkite kliūtis (sulėtinti ar sustabdyti priešą)
- Nuspręskite kur slėpsitės ir iš kur atakuosite;
- Suplanuokite ir įrenkite netiesioginės ugnies (Molotovo kokteilių) liniją;
- Pakartokite planą keletą kartų.

Naudokite “atakuok ir pabėk” taktiką

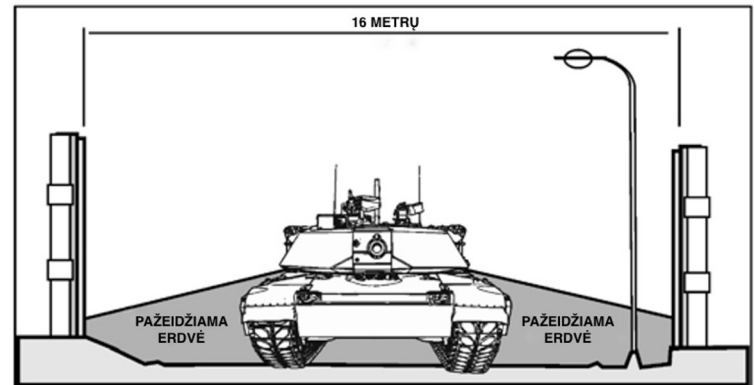
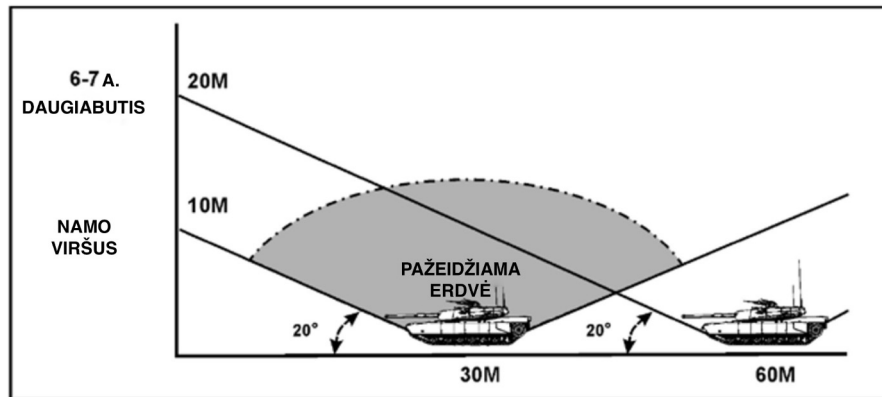
Naudokite “atakuok ir pabėk” taktiką, įrenkite pasalas prieš technikai. Pirmojo Grozno mūšio metu, mažos, 3-5 kovotojų grupės ginkluotos tik AK-47, granatomis ir RPG-7 ar RPG-18, kovėsi prieš šarvuotą techniką iš apatinių ar viršutinių pastatų aukštų. Tankai ir kita kovinė technika negalėjo efektyviai atsakyti ugnimi. Kovotojai atakuodavo pirmąją ir paskutinę transporto priemonę kolonoje, taip paspėsdami spastus visoms transporto priemonėms. Po atakos kovotojai nedelsiant pasitraukdavo.

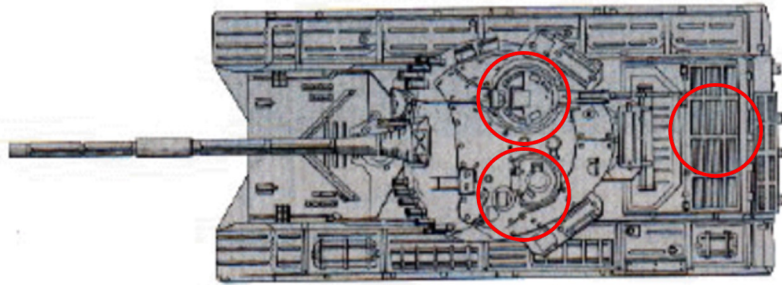
Tankai

Vykstant intensyvioms kovoms, užpuolikas privalės naudoti tankus norėdamas patekti į miestą. Jiems reikės pėstininkų, inžinierių, artilerijos ir kitų pajėgumų, tačiau labiausiai už viską jiems reikės tankų. Tankų naikinimas turėtų būti pagrindinis gynyboje prioritetas.

Tankai negali pakelti arba nuleisti savo pabūklų į aukštesnius ar žemesnius pastato aukštus, todėl pasistenkite būti ten, jei norite atakuoti tanką.

Viršutinė tanko dalis yra silpna

Viršutinė tanko dalis yra lengviausiai pažeidžiama, ten šarvas (plienas) yra ploniausias. Todėl priešininkai bijo Javelin ar kitų prieštankinių, iš viršaus atakuojančių ginklų. Jei gynėjas turi granatsvaidį ar prieštankinį ginklą ir šaudmenis galinčius pažeisti storą tanko šarvą, geriausia tanką atakuoti iš viršutinių pastato aukštų,.

Uždarytas tankas priklauso nuo optikos prietaisų, kurie gali būti deaktyvuoti.

Gynėjams gali nepavykti sunaikinti tanko, bet gali priversti jį nefunkcionuoti arba funkcionuoti ne taip kaip tikisi priešininkas. Vienas iš būdų - apakinti tanko įgulą, apribojant jų matymo galimybes. Tai galima padaryti atakuojant į jų matymo prietaisus (pažymėta nuotraukoje raudonai), ypač didesnio kalibro ginklais, pvz., RPG.

Viršutinis kairysis kvadratas yra tanko vado apžvalgos blokas. Viršutinis dešinysis, greičiausiai taikytojo, tuo tarpu tanko priekyje, po pagrindiniu pabūkle, garantuoja matymą tanko vairuotojui. Šaukite ar meskite įvairius daiktus ant šių vietų, kad pažeistumėte ar uždengtumėte tanko įgulos matymo galimybes.

Molotovo kokteilių panaudojimas

Pažeidžiamiausios priešo technikos vietos

Tinkamai panaudoti Molotovo kokteiliai gali tapti efektyviu ginklu. Meskite juos iš apsaugotų vietų, į tinkamus taikinius ir į tinkamas transporto priemonės vietas.

Pagalvokite apie tai kur jūs stovėsite metimo metu (ir iškart po to bėkite). Idealu jei galėtumėte išmesti kokteilius per langą iš viršutinių pastato aukštų. Nešarvuoti automobiliai yra labiausiai pažeidžiami, tuo tarpu atakuojant šarvuotą techniką, reikia pasirinkti kur atakuoti.

Molotovai ir kiti artimos kovos su tanku būdai

Molotovo kokteilis, tikėtina visai arba labai mažai pažeis tanką, jei šis yra uždarytas. Jei tanko liukai atidaryti, Molotovo kokteiliai gali būti efektyvūs sulėtinti ar sustabdyti tanką, užpulti jį iš pasalos prieštankiniais ginklais.

Du Molotovo kokteiliai yra geriau už vieną, nes gali būti paleisti tuo pačiu metu iš skirtingose gatvės pusėse esančių pastatų.

Atakuojame dronus ir aviaciją

Lengvieji ginklai gali būti panaudoti prieš lėtai judančią aviaciją (sraigtasparnius ar lėktuvus) bei dronus, naudojant gausią ugnį ir taikantis į tinkamas vietas, priklausomai nuo taikinio.

Gynėjams užpuolus prieš aviaciją ir dronus, atsakomoji ugnis bus nedelsiant. Dėl to reikia treniruotis ir mokėti taikyti tinkamą kovos metodiką.

Gynėjai gali turėti efektyvią oro gynybą naudojant lengvuosius ginklus.

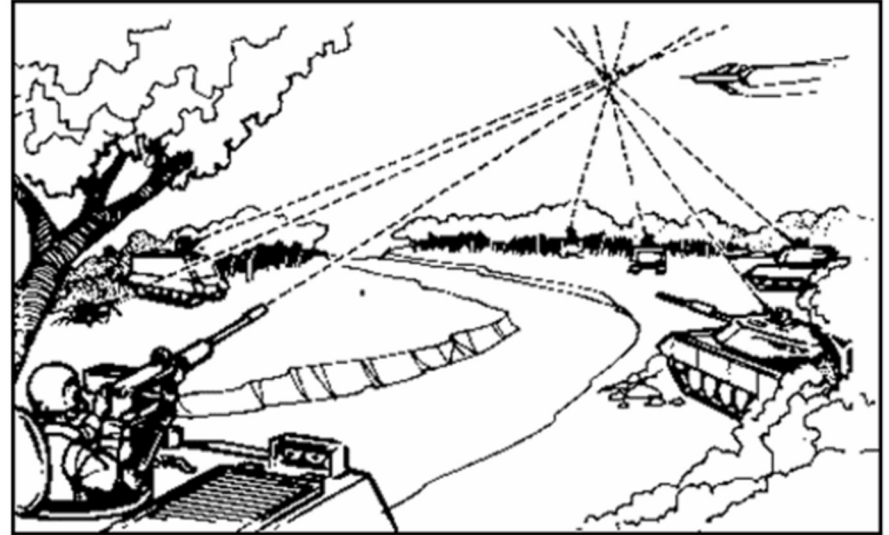
Ugnis visa apimtimi

Norėdami atakuoti oro taikinius, gynėjai turi laikytis tam tikrų paprastų taisyklių.

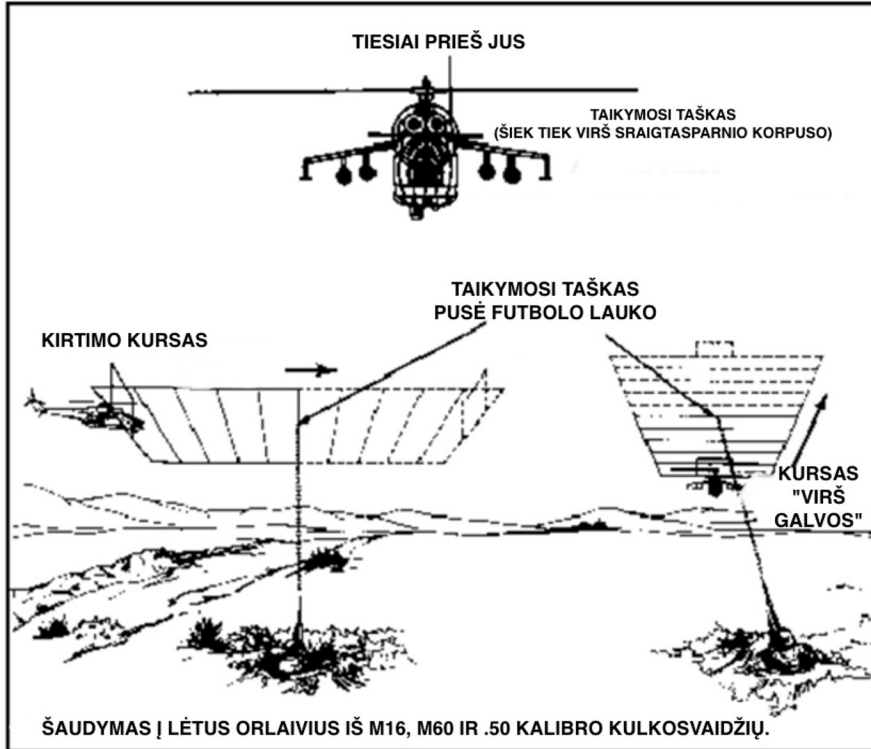
Pirma taisyklė - ugnis visa apimtimi (žr.pav.).

Pagrindinis sėkmės faktorius yra didelė ugnies galia ir kiekis. Kuo daugiau kulų grupė paleis į taikinį, tuo didesnė tikimybė, kad oro taikinis įskris į ugnies liniją.

Vienas iš svarbiausių dalykų apie ugnį visa apimtimi - kuomet yra nustatytas atstumas iki taikinio, visi gynėjai turi šaudyti į tą patį susitartą tašką ore iki pat to momento kuomet taikinis jį praskrenda. Išlaikykite tą patį taikymosi tašką, nepaisant besikeičiančio atstumo iki taikinio. Kuomet pradėjote šaudyti, nekoreguokite savo taikymosi padėties.

Futbolo lauko technika

Futbolo aikštės metodas - tai paprastas metodas, skirtas įvertinti atstumui iki taikinio. Dauguma žmonių yra žaidę arba žiūrėję futbolą ir numano, kokio ilgio yra futbolo aikštė. Kai liepiama nusitaikyti į taikinį "per vieną futbolo aikštę", visi taikosi į maždaug tą patį erdvės tašką. Vieno gynėjo klaidą, padarytą vertinant futbolo aikštės plotą, kompensuos kito gynėjo įvertintas atstumas. Taikinių nustatymo taškų skirtumai užtikrins, kad masinė ugnis būtų nukreipta į erdvę priešais taikinį, o ne į mažą tašką. Be to, skirtingos perspektyvos, iš kurių kariai mato taikinį, padės dar labiau paskirstyti ugnį erdvėje. Žr. paveikslėlį (taikymasis į sraigtasparnį).

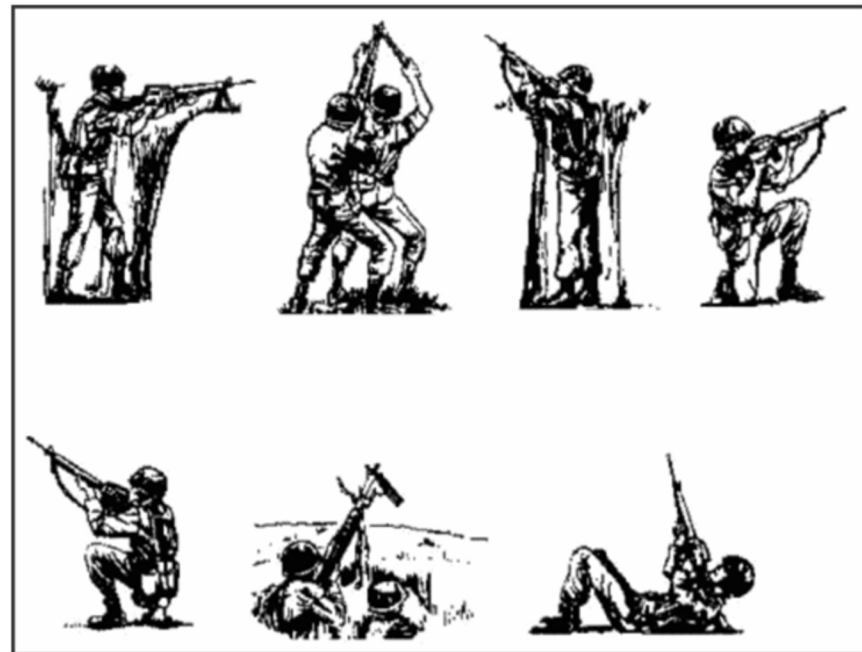

Oro gynybos šaudymo pozicijos

Gynėjai gali naudotis visomis pagrindinėmis oro gynybos šaudymo padėtimis, išskyrus įprastinę padėtį gulint. Vietoj to atsigulkite ant nugaros ir nukreipkite ginklą į viršų, žr. paveikslėlių.

Šaudymas į orlaivius gulint reiškia, kad asmenys guli ant nugaros, nukreipę ginklus į orą.

Jei yra galimybė, visada pasislėpkite.

Pasala

Miestų gynėjai gali rengti pasalas, kad prisidėtų prie bendros teritorijos ar mobiliosios gynybos. Pageidautina kuo labiau išnaudoti miesto reljefą, tačiau gali būti naudojamos ir pažeidžiamuose keliuose, pavyzdžiui, keliuose tarp miesto teritorijų.

Pasala maksimaliai padidina didžiausią netikėtumą planuojant ir praktikuojant karinę taktiką. Ji turi būti vykdoma itin atsargiai.

Pasala - tai netikėta ataka iš dengtos ir paslėptos pozicijos į judantį arba laikinai sustojusį taikinį.

Yra dvi pasalų kategorijos: improvizuotos ir suplanuotos.

Skiriami trys pasalų tipai:

- **Taškinė.** Taškinės pasalos metu gynėjai išsidėsto pulti prieš vienoje žudymo zonoje.
- **Rajoninė.** Rajone gynėjai išsidėsto dviejose ar daugiau susijusių taškinių pasalų.
- **Prieštankinė.** Prieš šarvuočius nukreipta pasala skirta judančioms arba laikinai sustabdytoms prieš šarvuotoms transporto priemonėms.

Galimos dvi formacijos - linijinė ir L formos.

Pasalos principai

Saugumas - miesto gynėjas visada turi apsisaugoti. Rengiant pasalą labai svarbu užtikrinti grupės apsaugą. Suplanuokite, kaip apsaugoti pasalos grupę, kai ji atvyksta į pasalos vietą, kai rengia pasalą ir kai iš jos pabėga. Apsaugos grupė visada pirmoji persikelia į savo poziciją pasaloje.

Siurprizas - pasala turi būti netikėta priešui. Tada ir ten, kur priešas mažiausiai to tikisi. Todėl norint surengti pasalą reikia daug planavimo, slaptumo ir disciplinos. Jei prarasite netikėtumą, viskas bus prarasta.

Veiksmų brutalumas - pasalai reikia didžiulio ugnies pranašumo ir agresyvių veiksmų. Abu šiuos veiksmus reikia išlaikyti visą pasalos laiką.

Koordinuota ugnis - pasala turi apriboti naikinimo zoną, kad priešas negalėtų pasitraukti arba jo nepasiektų pastiprinimas. Turėtų būti naudojami visi ginklai, įskaitant minas. Vadas pasaloje užtikrina, kad visi ginklai būtų naudojami vienu metu, kad pirmosiomis sekundėmis priešui būtų padaryta didžiausia žala.

Kontrolė - Vadovas turi kontroliuoti kiekvienos pasaloje esančios grupės veiksmus, įskaitant veiksmus judant, tykant pasaloje ir pasišalinant. Labai svarbu kontroliuoti pasalos grupę, kai priešas priartėja.

Pasalos organizavimas

- **Vadovai** - turėtų būti vienas pasalos vadovas ir po vadovą kiekvienai komandai.
- **Puolamoji komanda** - puolamoji komanda šaudys pasalos metu. Jie užims ir saugos pasalos teritoriją. Jie saugos gynėjus, kurie eis į naikinimo zoną / pasalą atlikti specialias užduotis, pavyzdžiui, paimti priešų ginklų.
- **Ugnies palaikymo komanda** - ginkluotė / kovotojai, kurie teiks tiesioginę paramą ugnimi pasaloje.
- **Apsaugos grupė** - kovotojai, kurie bus dislokuoti pirmieji, prieš dislokuojant kitus dalinius, užtikrina lokalią būrio apsaugą, užtikrina išankstinį perspėjimą, izoliuoja objektą ir užtikrina atsitraukimą.

Apgalvokite prieš įrengiant pasalą

Suorganizavę pasalą, miesto gynėjai turėtų apgalvoti ir suplanuoti, kaip surengti pasalą. Įprastai karinės grupės, galvodamos ir planuodamos pasalą, atsižvelgia į misiją, priešą, laiką, vietovę ir turimas pajėgas.

Misija - visi pasalos grupės nariai turi žinoti, ką jie turi daryti, kokios yra jų tikslios pareigos ir užduotys, kodėl jie rengia pasalą. Kiekvienas gynėjas turi tai suprasti.

Priešas - pasalos grupė turi pagalvoti apie priešą. Niekada nepulkite priešo, kurio grupė negali įveikti turimomis kovos priemonėmis. Pagalvokite, kokio tipo ir dydžio priešą atakuosite arba nepultumėte. Pagalvokite, ką priešas darys pasalos metu. Ar pas juos atvyks parama? Ar jie galės išsikviesti pagalbą? Kokius ginklus ir įrangą jie turės?

Laikas - pasalos grupė turėtų pagalvoti, kiek laiko užtruks nuvykti į pasalos vietą, kiek laiko užtruks įrengti pasalą, kiek laiko jie lauks pasislėpę, kai bus įrengta pasala? Ar jie tai darys dieną ir naktį?

Vietovė - pasalos grupė galvoja, kur geriausia rengti pasalą. Kaip ten patekti? Kaip panaudoti miesto reljefą, kelius, kliūtis, kad būtų lengviau išlaikyti netikėtumą ir surengti pasalą?

Kariai - Turimi kariai - Kiek gynėjų gali surengti pasalą. Kiek jų reikia kiekvienoje grupėje?

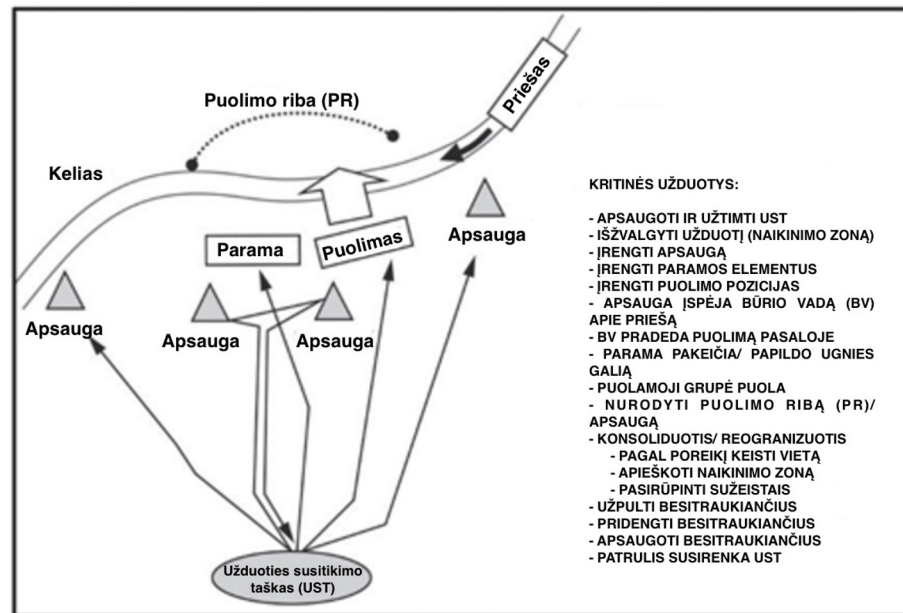
Apgalvota, tikslinė pasala

Veiksminga pasala - tai iš anksto detaliai suplanuota apgalvota, tikslinga pasala, kuri iš anksto detaliai suplanuota ir vykdoma prieš konkretų taikinį iš anksto nustatytoje vietoje.

Tikslinė pasala - tai tokia pasala, kai gynėjai išsidėsto pulti priešą vienoje pasaloje, kurioje yra viena naikinimo zona.

Planuojant apgalvotą pasalą, pasalos vadovui ir komandai reikia išsamios informacijos. Į ją turi įeiti:

- priešų dydis ir sudėtis
- priešų turima ginkluotė ir įranga
- priešų judėjimo maršrutas ir kryptis
- pasalos vieta ir laikas

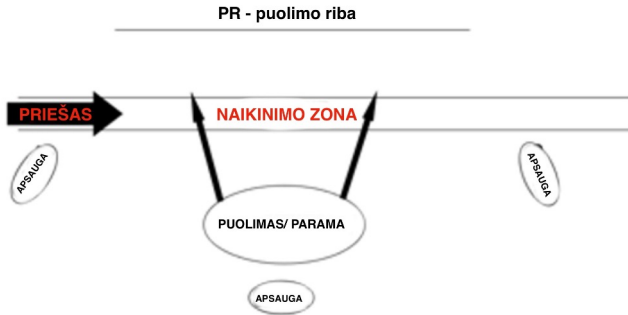

Paveikslas 7-4. Apgalvota pasala

Kaip pasirinkti pasalos vietą ir formaciją (1)

Miesto gynėjas renkasi geriausią vietą pasalai, kad maksimaliai išnaudotų netikėtumą ir sėkmę.

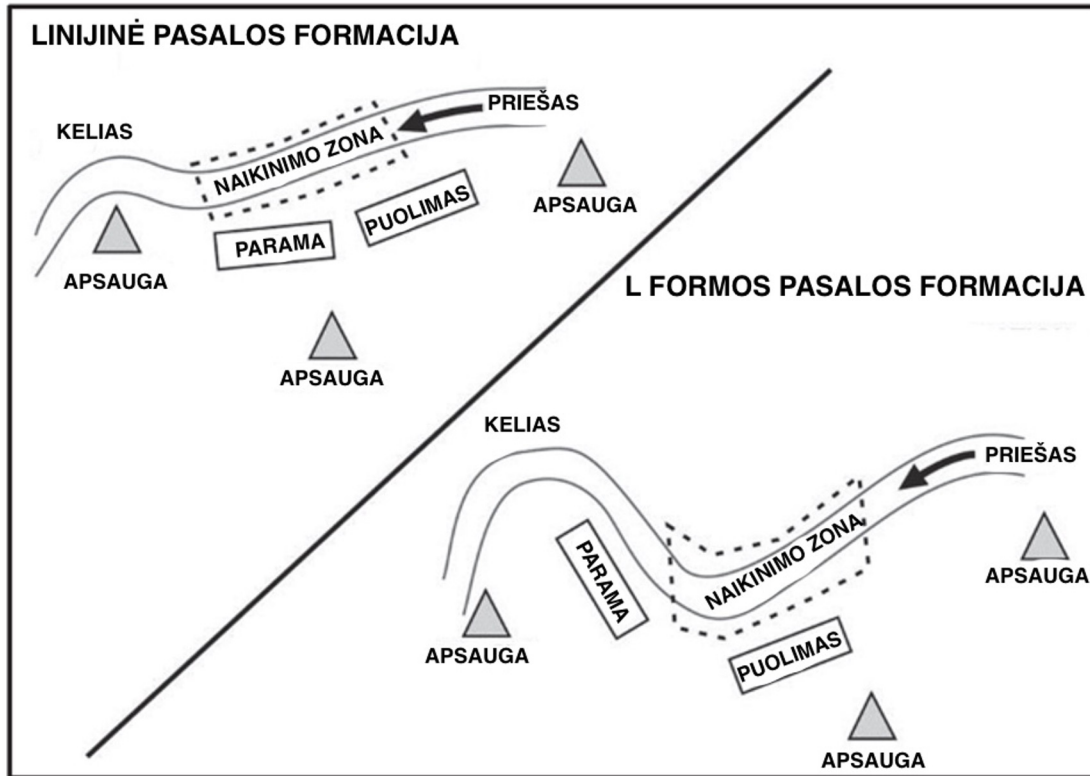
Linijinė. Kai pasaloje naudojamas linijinis išsidėstymas, šturmo ir paramos grupės išsidėsto lygiagrečiai prieš maršrutui. Tokiu būdu abu elementai atsiduria ant ilgosios naikinimo zonos ašies, o priešas yra apšaudomas iš šono. Ši formacija gali būti naudojama artimoje vietovėje, apribojančioje priešą galimybes judėti prieš pasalos komandą, arba atviroje vietovėje - tai priemonė išlaikyti priešą naikinimo zonoje.

L formos. Sudarant L formos pasalą, šturmo grupė išsidėsto ilgojoje atkarpoje, lygiagrečioje prieš judėjimui link naikinimo zonos. Palaikymo komandos išsidėsto trumpojoje atkarpoje statmenai puolamosios komandos atžvilgiu. Tokiu būdu priešas apšaudomas iš šono ("ilgoji atkarpa") ir iš priekio ("trumpoji atkarpa"). L formos pasala gali būti naudojama ties staigiu tako, kelio ar upelio posūkiu. Jos nereikėtų naudoti ten, kur trumpoji atkarpa turėtų kirsti tiesų kelią ar taką.

Kaip pasirinkti pasalos vietą ir formaciją (2)

Pasalos formacijos

Patarimai ruošiant pasalą (1)

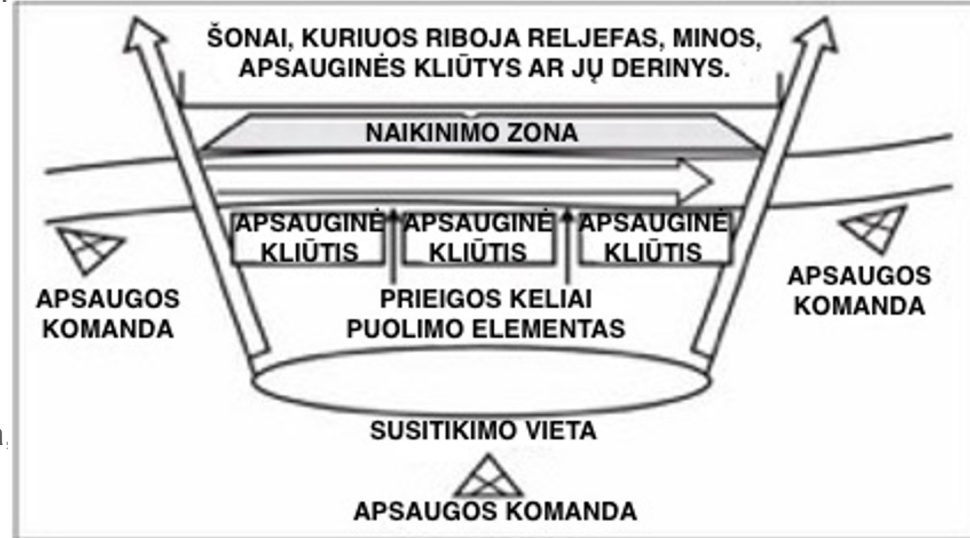
Pasala yra labai pavojinga karinė operacija, kurią turėtų vykdyti apmokyti asmenys, daug planuodami ir itin atsargiai.

Pasala turi nustebinti priešą. Jei netikėtumas prarandamas, gynėjai turi pasitraukti.

Vadai patikrina kiekvieną kovotoją, kad įsitikintų, jog kariai žino pasalos rengimo ir vykdymo planą.

Apsaugos komandos iš abiejų pasalos pusių visada eina pirmosios. Jos saugo kitus. Jos praneša vadovams, kada priešas artėja. Įsitinkite, kad tai tas priešas, kurio jie laukia, ir užtvirtinkite pasalą, kad priešas negalėtų pabėgti.

Vadai apžiūri pasalos vietą, kad įsitikintų, jog tai yra tai, kas buvo suplanuota. Tai taip pat galima padaryti naudojant droną, įsitikinti, jog pasalos grupė yra pasislėpusi. Nevaikščiokite pasaloje.

Patarimai ruošiant pasalą (2)

Pasalos grupė turėtų įrengti apsaugines kliūtis, net minas, jei jų turi, kad prasidėjus pasalai priešas nesiartintų prie jų.

Vadovas kontroliuoja, kada pradamas puolimas iš pasalos.

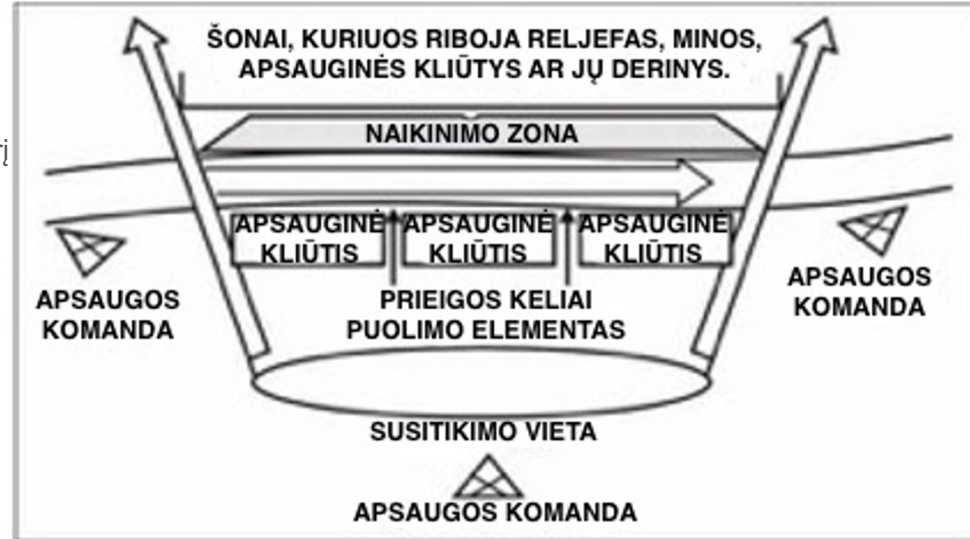
Visada pradėkite nuo galingiausios minos, pistoleto ar ginklo, kurį turi pasalos grupė.

Kuomet šaudo vienas gynėjas, turi šaudyti visi.

Vadas gali paskirti kai kuriuos gynėjus judėti į naikinimo zoną, kad įsitikintų, jog priešas negyvas, ir paimti visus jų ginklus ar įrangą.

Pasalos grupė turi suplanuoti, kaip greitai pasišalins iš pasalos. Priešui gali ateiti pagalba. Naudokite laikrodį nustatyti veiksmų trukmei. Neužsibūkite ten ilgiau nei kelias minutes.

Pasitraukdami palikite apsaugos grupę pozicijoje. Jie turėtų išeiti paskutiniai, kad apsaugotų grupę.

Sužeistujų ir kovotojų priežiūra

Kovojant miesto vietovėje tiek puolantysis, tiek gynėjas patiria daug nuostolių. Gynėjas turi būti pasiruošęs užtikrinti savigyną ir pasirūpinti sužeistaisiais.

Medicininė ekipuotė, skirta kovai ir išgyvenimui

Miesto gynėjai paprastai naudojami turimomis priemonėmis. Toliau pateikiame rekomenduojamą minimumą, kurį turi turėti kovotojai. Daugelio jų gali ir nebūti, tačiau kai kuri yra tikrai būtini:

- Kišeninis peilis / medicininės žirkklės
- Dvipusė antklodė
- Lipniosios juostos ritinėlis
- Stambi siuvimo adata
- Įvairūs tvarščiai
- Švarūs skudurai ir antklodės
- Tamponai
- Turniketai, SOFT-T arba kovinis turniketas (CAT), izraelietiškas tvarstis arba savadarbiai turniketai.
- Daugiafunkciniai daiktai, kuriuos galima naudoti įvairioms paskirtims.
- Skarelės, kuo didesnės, tuo geriau (spaustukas, raištis, tvarstis ir akių pleistras)
- Įvairaus ilgio standūs įtaisai (lentos, lazdos, stulpai)

Bazinis medicininis gaivinimas

M.A.R.C.H. - tai akronimas, padedantis nustatyti ir gydyti sužeistuosius kovinėje situacijoje veiksmingiausia tvarka, kad būtų išsaugota gyvybė, kol nukentėjusieji galės gauti geresnę medicininę pagalbą.

M (massive bleeding) - masyvus kraujavimas

A (airway) - kvėpavimo takai

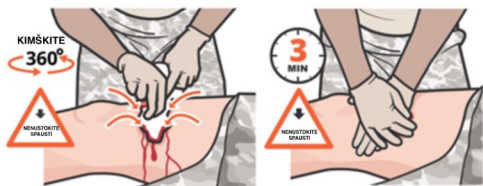
R (respiratory/ breathing) - kvėpavimas

C (circulation) - kraujotaka

H (hypothermia)- hipotermija

Sustabdyti masinį kraujavimą

UŽSPAUSKITE IR UŽKIMŠKITE ŽAIZDĄ

Sandariai **UŽKIMŠKITE** naudodami **HEMOSTAZINĮ TVARSTĮ** su specialia kraujo krešėjimą skatinančia medžiaga arba švuriu skuduru, jei neturite hemostazinio tvarščio

STIPRIAIR TIESIOGIAI SPAUSKITE bent 3 minutes arba iki kol sustos kraujavimas

TVARŠČIU TAMPRIAIPVYNIOKITE SUŽEISTĄ GALŪNĘ

Tvarstį **APVYNIOKITE** tolygiai aplink galūnę, nuolat jį įtempdami, kad būtų išlaikytas spaudimas.

KAIP ATPAŽINTI MASYVŲ, PAVOJINGĄ GYVYBEI KRAUJAVIMĄ?

ŠVIESIAI RAUDONAS KRAUJAS pulsuoja, trykšta ar nuolat kraujuoja iš žaizdos

Ant viršaus esantys drabužiai ar neveiksmingas tvarstis **PERMIRKĘ KRAUJU**

ŠVIESIAI RAUDONAS KRAUJAS liejasi ant žemės

AMPUTUOTA galūnė (ranka, koja)

SVARBU! Sunkiai sužaloti nukentėjusieji gali mirtinai nukraujuoti vos per 3 minutes.

Trys priemonės jūsų pirmosios pagalbos rinkinyje padėsiančios KONTROLIUOTI MASINĮ KRAUJAVIMĄ!

TURNIKETAS

HEMOSTATINIS TVARSTIS

SPAUDŽIAMASIS TVARSTIS

TURNIKETAS sustabdo rankos ar kojos kraujotaką žemiau uždėjimo vietos; tai geriausias būdas sustabdyti didelį kraujavimą.

UŽDĖKITE TURNIKETĄ IR SUSTABDYKITE KRAUJAVIMĄ PER

KAIP IR KADA NAUDOTI TURNIKETĄ (TQ)?

Kai sužeistuoju reikia pasirūpinti apšaudymo metu ir (arba) iškiliu grėsmei, **skubiai uždėti TQ** "aukštai ir tvirtai" ant sužeistos galūnės; arba kai neiškęs kraujavimo šaltinis.

TQ dedamas 2-3 coliai (5-7 cm) **virš žaizdos**.

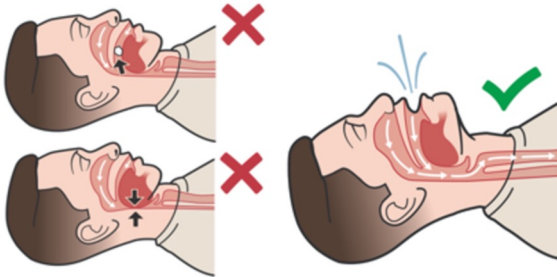
Uždėti antrą TQ, jei kraujavimo nepavyksta sustabdyti vienu linkamai uždėtu TQ (atkreipti dėmesį, kad stipriai kraujuojančiai žaizdai ties šlaunimi dažnai prireiks antro TQ).

Kvēpavimo takai turi būti atviri (1)

Požymiai ir simptomai, kad kvėpavimo takai gali būti užblokuoti:

- Nukentėjusysis kenčia ir nurodo, kad negali tinkamai kvėpuoti.
- Nukentėjusysis knarkia arba gurguliuoja.
- Kvėpavimo takuose matoma kraujo arba svetimkūnių.
- Sunki veido trauma

Užtikrinkite, kad **KVĖPAVIMO TAKAI YRA ATVIRI**

Jei žmogus gali netrukdomai kvėpuoti, atlikite šiuos manevrus:

**ATLOŠKITE GALVĄ,
KILSTELĖKITE SMAKRĄ**

PAKELKITE ŽANDIKAULĮ

Pašalinkite bet kokius matomus daiktus, bet nevalykite jų pirštais, nematydami.

Kvēpavimo takai turi būti atviri (2)

**Nesąmoningą
nukentėjusįjį, kuris nėra
ištiktas šoko, paguldykite į
ATSIGAVIMO POZICIJĄ.**

**Padėkite sąmoningam
nukentėjusiajam atsisėsti
patogiai, kad šis GALETŲ
LENGVAI KVĖPUOTI.**

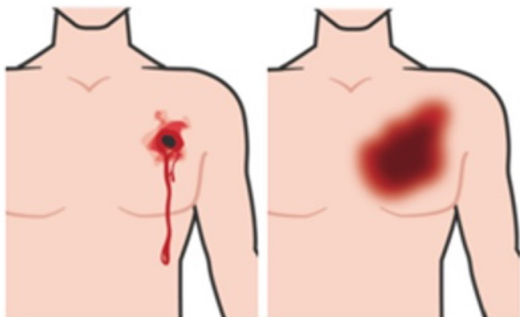

Įvertinkite kvėpavimą

Kvėpavimo sutrikimo požymiai gali būti šie:

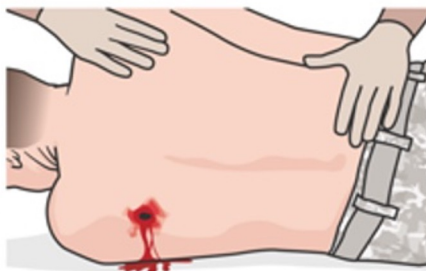
- Pasunkėjęs kvėpavimas
- Sunkiai įkvėpiamas ir iškvėpiamas oras
- Per silpnas kvėpavimas (mažiau nei 6 įkvėpimai per minutę)
- Greitas kvėpavimas (daugiau kaip 20 įkvėpimų per minutę)
- Šie požymiai gali rodyti, kad yra krūtinės ląstos sužeidimas.

Kiauryminė žaizda

Sprogimo sužeidimas

Apverskite sužeistąjį ir apžiūrėkite ar nėra rimtesnių kūno sužeidimų

NEKIMŠKITE ŽAIZDŲ KRŪTINĖS IR PILVO SRITYSE!

Uždenkite krūtinę okliuziniu tvarsčiu, prieš tai nuėmę tvarsčio plastikinę plėvelę.

Kraujotaka/ šokas

IŠVENKITE ŠOKO

kontroliuodami kraujavimą

#1 - Dar kartą įvertinkite, ar visos kraujavimo kontrolės priemonės tebėra veiksmingos. Užtikrinkite, kad turniketai būtų tvirtai uždėti.

Jei nukentėjusysis gali gulėti ant nugaros ir laisvai kvėpuoti, galima pakelti abi kojas aukščiau nei nukentėjusiojo širdis.

ŠOKO

POŽYMIAI IR SİPTOMAI

Pagreitėjęs kvėpavimas

Sunku susikaupti ir sutrinka dėmesys

Prakaituota, vėsi ir lipni oda

Blyški/ pilka oda

Įmkitės priemonių išvengti šoko:

- Iš naujo įvertinkite ar visos kraujavimo kontrolės priemonės veiksmingos;
- Įsitikinkite, kad turniketai tvirtai uždėti;
- Jei leidžia nukentėjusiojo būklė ir žaizdos, pakelkite kojas.

Šoko požymiai ir simptomai:

- Greitesnis nei įprasta kvėpavimas;
- Dėmesio praradimas, apsunktas bendravimas;
- Prakaituota, vėsi, lipni oda;
- Išblyškusi, papilkėjusi oda.

Ilustracijos ir medžiaga iš:

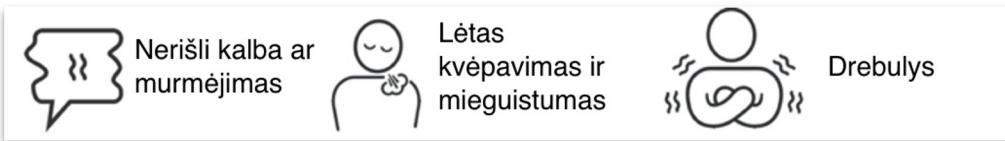
<https://doplaugdmedicina.com/market/171/content/848>

Hipotermija

Hipotermija - tai pavojingas kūno temperatūros sumažėjimas, kurį paprastai sukelia ilgas šalčio poveikis. Kūno temperatūra turi būti stebima, užkertamas kelias jos mažėjimui ar užkardomas didelis kraujo netekimas, o ne kovojama su šaltu oru.

Hipotermijos požymiai ir simptomai:

- Nerišli arba neaiški kalba
- Drebulys
- Lėtas kvėpavimas ir mieguistumas

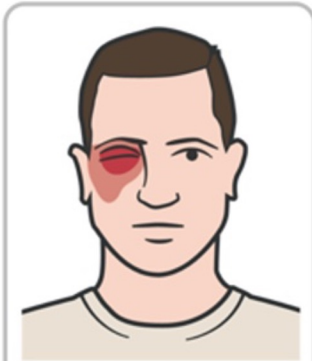

Padėkite išvengti hipotermijos atlikdami šiuos veiksmus:

- Palikite drabužius ant nukentėjusiojo, išskyrus tuomet, kai jie yra labai šlapi, tada juos nuimkite.
- Nukentėjusįjį pakelkite nuo žemės.
- Apklodite nukentėjusįjį antklodėmis arba bet kokia šilumą sulaikančia medžiaga.

Antraeiliai sužalojimai

Be gyvybę gelbėjančio M.A.R.C.H. algoritmo, reikėtų atkreipti dėmesį ir į kitus sužeidimus:

akių traumos

**galvos
sužeidimai**

nudegimai

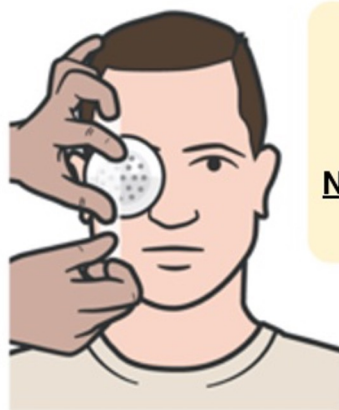
lūžiai

Akių traumos

**JEI PASTEBĖJOTE ARBA ĮTARIATE, KAD AKIS BUVO
SUŽALOTA, APSAUGOKITE SUŽEISTĄ AKĮ**

A Uždenkite akį **STANDŽIU AKIES DANGTELIU**, o ne spaudžiamuoju tvarsčiu. Uždėkite skydelį ant sužeistos akies (ne ant abiejų akių) ir užklijuokite lipnia juosta.

B Jei neturite standaus akių dangtelio, akims apsaugoti galima naudoti **TAKTINIUS APSAUGINIUS AKINIUS**

Galvos sužeidimai

ĮVERTINKITE AR NĖRA GALVOS SUŽALOJIMŲ

Smūgio, pagreičio ar kritimo jėgos poveikis (pvz., sprogimas ar sprogimas, transporto priemonių susidūrimas ar apvirtimas, kritimas ar sporto trauma)

dažniausiai šautinės žaizdos, peilio dūriai arba sprogmųjų skeveldros

SMŪGINĖ IR GILUMINĖ GALVOS TRAUMA

SVARBU! PRANEŠKITE apie galvos traumos požymius ir simptomus įvykio vietoje esantiems medikams

GALVOS TRAUMOS POŽYMAI IR SIMPTOMAI APIMA:

- pakitusi sąmonė
- galvos svaigimas ir disorientacija
- galvos skausmas
- skambėjimas ausyse
- amnezija
- pykinimas/ vėmimas
- dvejiniasis akyse

Nudegimai

SUTVARSTYKITE
nudegimo vietą
sausais, steriliais
tvarsčiais

APKLOKITE sužeistąjį,
kad šis nesusąltų ir
liktų sausas

ELEKTROS TRAUMOS ATVEJU

Jei įmanoma, atjunkite elektros srovę.
Priešingu atveju nukentėjusįjį nuo elektros
šaltinio patraukite elektrai nelaidžiu daiktu,
pavyzdžiui, medine lazda. Perkelkite
nukentėjusįjį į saugią vietą.

Lūžiai

APIE LŪŽĮ ĮSPĖJANTYS ŽENKLAI:

- Stiprus skausmas ir patinimas
- Girdimas arba juntamas "trakstelėjimas"
- Skirtingi galūnių ilgiai ar formos
- Pulso neapčiuopimas arba sužeistos galūnės nejautimas
- Po oda jaučiamas spragsėjimas

ĮTVARO UŽDĖJIMAS

* SAM įtvaras - (angl. structured aluminium malleable) strukturuoto aliuminio lankstus įtvaras

Įtvaras naudojamas tam, kad sužeista ranka ar koja nejudėtų ir laikytųsi vietoje. Naudokite pusiau kietą įtvarą (pvz., SAM įtvarą*) arba improvizuokite, naudodami kietas ar stambias medžiagas (pvz., lentas, dėžes, medžių šakas ar net ginklus):

Uždėkite įtvarą **VIRŠ IR ŽEMIAU** lūžio vietos

PRITVIRTINKITE ĮTVARĄ tvarščiu, raiščiais, diržais arba lipnia juosta (jei turite).

prieš perkeldami nukentėjusį, stenkitės **UŽDĖTI ĮTVARĄ** ir kuo mažiau judinti lūžusią galūnę.

SVARBU! Jei tvarstis per daug standus, jis gali trikdyti kraujotaką į rankų ar kojų pirštus

Rankų lūžius galima lengvai imobilizuoti naudojant marškių rankovę kaip įtvarą

Sužeistojo nugabenimas į saugią vietą ir papildoma pagalba

Gynėjai turi būti pasirengę perkelti savo aukas į saugią vietą ir pasirūpinti jomis. Jie turi pasigaminti daugybę savadarbių neštuvų. Viskas, ko reikia, yra kuolai (mediniai / metaliniai / plastikiniai) ir medžiagos gabalai (antklodės, striukės, brezentas), pvz:

Improvizuoti neštuvai naudojant antklodes ir kuolus

Improvizuotus neštuvus galima pasigaminti naudojant antklodę ir kuolus:

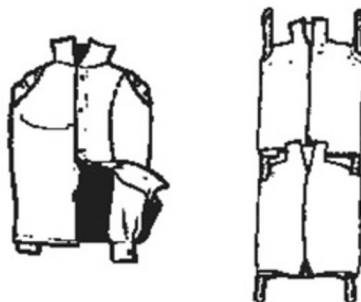
- per pilnai ištiesios antklodės vidurį padėkite vieną kuolą; tada užklodite kuolą antklode.
- Antrąjį kuolą padėkite ant perlenktos antklodės vidurio.
- Laisvus antklodės kraštus apsukite aplink antrąjį kuolą.

Improvizuoti neštuvai naudojant marškinius/striukes ir kuolus

Improvizuotus neštuvus pasigaminkite iš marškinių ar švarkų:

- užsekite marškinius ar švarką sagomis arba užtrauktuku,
- išverskite juos į kitą pusę, palikdami rankoves viduje,
- tuomet per rankoves perkiškite kuolą

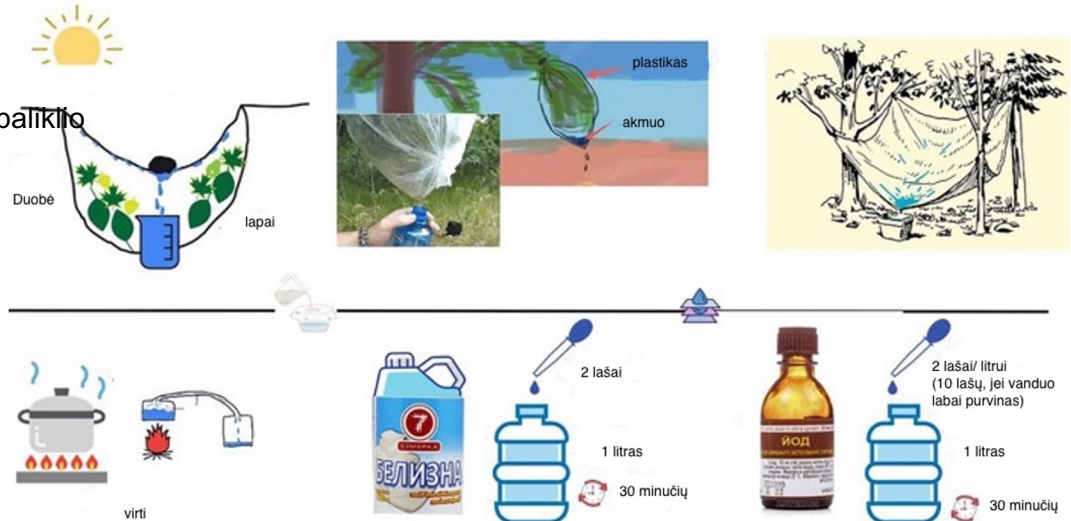

Gėrimas ir vandens valymas

Miesto gynėjas turi gerti vandenį. Be jo galima išgyventi tik kelias dienas. Burnos džiūvimas yra dehidracijos požymis, kaip ir nuovargis, galvos skausmas, sausa oda, neprakaitavimas, įdubusios akys, raumenų ir skrandžio spazmai, ilgesnį laiką nesiliaujantis noras šlapintis ir net sąmonės pritemimas bei traukuliai. Žinokite šiuos požymius. Suraskite ir pasirūpinkite, kad vanduo būtų tinkamas vartoti. Surinkite lietaus vandenį, tirpinkite sniegą. Visada įsitikinkite, kad vanduo yra saugus vartoti. Jei tuo nesate 100 % tikri, vandenį išvalykite. Nešvaraus vandens gėrimas gali sukelti vėmimą / viduriavimą, sukelti sunkią dehidraciją bei mirtį.

Vandenį galite išvalyti:

- Užvirinę vandenį;
- Į litrą vandens įlašinę 2 lašus bekvapio, buitinio baliklio
- Įlašinę 5-10 lašų jodo

Vandens valymo lentelės

Lentelė A-1. Chloro dozės skaičiuoklė naudojant penkių procentų bekvapį buitinį baliklį ir 70 proc. koncentracijos hipochloritą

Maždaug 20 l vandens	<i>Chloro dozė naudojant 5% skystą (bekvapį namų) baliklį</i>				
	1 mg/L	2 mg/L	5 mg/L	10 mg/L	100 mg/L
	6 dp	0.75 mL	1.9 mL	3.8 mL	8 tsp
	<i>Chloro dozė naudojant 70% koncentracijos chloritą</i>				
	1 mg/L	2 mg/L	5 mg/L	10 mg/L	100 mg/L
	0.9 mL	1.7 mL	4.1 mL	8.3 mL	0.25 tsp
Žymėjimai: dp lašai mg/L miligramai litrai mL mililitrai tsp arbatiniai šaukšteliai					

A-10. Lentelė A-2 nurodo lygiaverčius kiekius, kuriuos kariai naudoja nustatydami, kiek reikia dezinfekavimo priemonės, geriamajam vandeniui pagaminti.

Lentelė A-2. Lygiaverčių kiekių diagrama.

	<i>dp</i>	<i>mL</i>	<i>tsp</i>	<i>tbsp</i>	<i>oz</i>	<i>cp</i>	<i>pt</i>	<i>qt</i>	<i>L</i>	<i>gal</i>
dp	1	0.067	0.013	0.004	0.002					
mL	15	1	0.200	0.067	0.033	0.0042	0.0021	0.0011	0.0010	
tsp	74	5	1	0.333	0.167	0.021	0.010	0.005	0.005	0.001
tbsp	222	15	3	1	0.500	0.063	0.031	0.016	0.015	0.004
oz	444	30	6	2	1	0.125	0.063	0.031	0.030	0.008
cp	3550	237	48	16	8	1	0.500	0.250	0.240	0.063
pt	7100	473	96	32	16	2	1	0.500	0.480	0.125
qt	14200	946	192	64	32	4	2	1	0.960	0.25
L	15000	1000	203	68	34	4.2	2.1	1.06	1	0.26
gal	56775	3785	768	256	128	16	8	4	3.785	1

Žymėjimai:

cp	stiklinė (~200 mL)	oz	uncija (~30 mL)
dp	lašai	pt	pinta (~600 mL)
gal	galonas (~4 litrai)	qt	kvorta (~1 L)
L	litras	tbsp	valg.šaukštas (~18 mL)
mL	mililitrai	tsp	arb.šaukštelis (~6 mL)

Lietus ir sniegas

Lietus - į talpyklas surinkto tiesioginio lietaus vandens valyti nebūtina. Tačiau lietus, kuris pakeliui į talpyklą nubėga nuo pastatų, lapų ir kitos augmenijos ar statinių, gali būti užterštas ir turi būti išvalytas. Lietaus vandenį rinkite iškeldami tankius daiktus, kad jie sulaikytų iš dangaus krintantį lietų.

Sniegas - kaip vandens šaltinį naudokite tik šviežią, švarų sniegą. Padėkite sniego pripildytas talpas prie ugnies arba tarp drabužių sluoksnių, kad kūno šiluma jį ištirpdytų. Į sniegą įpylus vandens, jis greičiau ištirps. Venkite valgyti sniegą, nes jis mažina kūno temperatūrą ir reikalauja, kad organizmas naudotų daugiau energijos nei kad tirpinant sniegą.

Sanitarija ir higiena

Ligos ir ligos gali nužudyti daugiau miesto gynėjų nei priešo kulkos.

Praeityje ligos ir su mūšiu nesusiję sužeidimai buvo 80 proc. visų pasaulio kariuomenių (net geriausių) aukų priežastis. Dabar kariuomenės taiko griežtus higienos ir sanitarijos standartus. Miestų gynėjai turi daryti tą patį.

Rankų higiena

Vienas iš veiksmingiausių būdų, kaip apsaugoti save ir kitus nuo ligų plitimo, - dažnai ir kruopščiai plauti arba dezinfekuoti rankas.

Gynėjai turi dezinfekuoti rankas naudodami alkoholio pagrindu pagamintą rankų dezinfekavimo priemonę arba plaudami su antibakteriniu muilu. Kaskart (arba bent jau mažiausiai):

- prieš valgydami ar užkandžiaudami
- po valgio
- prieš tvarkydami ar ruošdami maistą
- pasinaudojus tualetu
- po to, kai palietėte ką nors, kas gali pernešti mikrobus

Laikykite maistą ir vandenį švariai

Tualetai ir tuštinimosi vietos turi būti kuo toliau nuo maisto ir maisto sandėlių (100 metrų ar daugiau), reikia atsižvelgti į vėją ir vietovės nuolydžius.

Tualetai ir tuštinimosi vietos turi būti žemiau ir atokiau nuo šulinių, upelių ir kitų vandens šaltinių (30 metrų ar daugiau).

Neleiskite musėms prisiliesti prie maisto.

Karo teisė

Miesto gynėjas privalo laikytis karo teisės, dar vadinamos ginkluoto konflikto teise. Bendrieji ginkluoto konflikto teisės principai yra bendrojo pobūdžio elgesio karo metu gairės. Šie principai yra:

- Karinis būtinumas - pateisina visų priemonių, reikalingų kuo greičiau ir veiksmingiau nugalėti priešą, kurios nėra uždraustos ginkluoto konflikto teisės, panaudojimą.
- Atskyrimas - gynėjai visada turi aiškiai atskirti kovotojus nuo civilių gyventojų. Civiliai gyventojai yra saugomi nuo puolimo, tačiau praranda šią apsaugą, kai jie tiesiogiai dalyvauja kariniuose veiksmuose.
- Proporcingumas - reikalauja, kad karo vadai susilaikytų nuo išpuolių, kai tikėtini civilių gyventojų nuostoliai ar sužeidimai ir žala civiliams objektams, atsirandanti dėl tokių išpuolių, būtų pernelyg dideli, palyginti su konkrečia ir tiesiogine karine nauda, kurią tikimasi gauti. Šiuo principu taip pat grindžiamas reikalavimas imtis įmanomų atsargumo priemonių, kad būtų sumažinta žala civiliams gyventojams, kitiems saugomiems asmenims ir civiliniams objektams.
- Humaniškumas - civilių apsaugos pagrindas; draudžiama sukelti kančias, sužalojimus, padaryti žalą ar sunaikinti turtą, kurių nereikia teisėtam kariniam tikslui pasiekti. Draudžiama naudoti ginklus ir taktiką, kurie savo pobūdžiu sukelia nereikalingas kančias ar nereikalingus sužalojimus.

Karo teisė (tęsinys)

Karo taisyklės yra privalomos. Miestų gynėjai laikosi taisyklių, kad užtikrintų tinkamą užduoties vykdymą ir savo tikslo palaikymą ir galiausiai sumažintų žmonių kančias.

- Nesitaikykite į civilius gyventojus.
- Nenaudokite civilių gyventojų kaip gyvųjų skydų.
- Su sulaikytaisiais ir karo belaisviais turi būti elgiamasi humaniškai.
- Nekankinkite ir nevykdysite egzekucijų sulaikytiems asmenims.
- Laikykitės skirstymo ir proporcingumo principų.
- Nedalyvaukite beatodairiškose (negali atskirti civilių gyventojų nuo kovotojų) ar neproporcingose (karinė nauda neproporcinga žalai civiliams gyventojams) atakose.
- Nesitaikykite į civilinę infrastruktūrą, pavyzdžiui, ligonines, mokyklas, elektros tinklus, nuo kurių priklauso civiliai gyventojai.
- Imkitės visų įmanomų atsargumo priemonių, kad sumažintumėte ir išvengtumėte atsitiktinės žalos civiliams gyventojams.
- Sudarykite sąlygas nukentėjusiems gyventojams gauti humanitarinę pagalbą, o humanitarinės pagalbos darbuotojams - saugiai patekti ir pristatyti pagalbą.
- Nežudykite ir negrobkite humanitarinės pagalbos darbuotojų ar medicinos personalo.
- Tirkite pažeidimus ir patraukite asmenis atsakomybėn.

Civilių apsauga

Gynėjai turi padėti apsaugoti civilius gyventojus. Jie kontroliuoja, kur civilinių gyventojų atžvilgiu yra išdėstytos karinės pajėgos ir įranga. Gynėjo taktiniai veiksmai ir bendra strategija gali prisidėti prie civiliams gyventojams kylančio pavojaus. Siekiant to išvengti:

1. Laikykitės tarptautinės humanitarinės teisės ir žmogaus teisių teisės.
2. Išleisti gaires, kad civilių gyventojų apsauga yra svarbi. Geriausias būdas apsaugoti civilius gyventojus - prieš mūšį išvesti juos iš miesto į gerą slėptuvę.
3. Vengti karinių objektų išdėstymo civilinėse teritorijose arba šalia pastatų, kuriais daugiausia naudojasi civiliai (pavyzdžiui, mokyklos, ligoninės, gyvenamieji namai, religiniai pastatai), ir kartu su civiliais gyventojais laikytis skirstymo principo ir nuolat rūpintis, kad puolimo metu nekiltų pavojus civiliams.
4. Kovotojai privalo dėvėti uniformą arba skiriamuosius ženklus, kurie juos išskirtų iš civilių gyventojų (pvz., raiščius ant rankų).
5. Perspėkite civilius gyventojus apie artėjančias atakas per sirenas, socialinius tinklus, SMS žinutes, garsiakalbius, kad civiliai gyventojai turėtų pakankamai laiko pasislėpti.
6. Iš anksto civilių gyventojų slėptuvėse padėkite maisto, vandens, pirmosios pagalbos priemonių.

7. Visada leiskite humanitarinės pagalbos teikėjams saugiai judėti, kad jie galėtų tiekti maistą, vandenį, vaistus ir gabenti sužeistus civilius gyventojus iš vienos fronto pusės į kitą.
8. Aiškiai pažymėkite saugomas teritorijas - mokyklas, ligonines, religines vietas ir prieglaudas. Nesimaišykite su civiliais gyventojais.
9. Pažymėkite teritorijas, kuriose yra nesprogusios amunicijos ir sprogmenų, kol teritorija bus išvalyta.
10. Nustatykite saugius kelius, kuriais civiliai gyventojai galėtų pasišalinti.
11. Suteikite pirmosios pagalbos patarimų civiliams, išdalykite civiliams pirmąją pagalbą ir turniketų.
12. Nurodykite civiliams gyventojams nestovėti balkonuose ar prie langų su žiūronais ar fotoaparatais, nes juos galima supainioti su snaiperiais.
13. Užtikrinkite, kad civilinė gynyba būtų tinkamai aprūpinta priešgaisrinėmis priemonėmis, griuvėsių šalinimo įranga, vandens valymo tabletėmis, maišais lavonams, žymekliais pavojingoms teritorijoms aptverti, priešnuodžiais cheminio ar biologinio ginklo atakos atveju.
14. Apmokykite ir dislokuokite medikų komandas, kurios mokėtų gydyti šautines žaizdas, skeveldrų sužalojimus, sprogstamąsias žaizdas, suaugusiųjų ir vaikų nudegimus bei lūžius, nes kaulų struktūros skiriasi.
15. Kai įmanoma, atkurti svarbiausias paslaugas, nuo kurių priklauso civiliai gyventojai, pavyzdžiui, vandens valymo įrenginius ir elektros tinklus.

Elgesys su karo belaisviais

Miestų gynėjas gali paimti į nelaisvę arba perimti priešo belaisvių kontrolę. Su belaisviais visada elkitės humaniškai. Laikykitės 5 S elgesio su belaisviais taisyklių:

- **Apieškoti (angl. Search)** - apieškokite belaisvius, ieškodami ginklų ir šaudmenų, žvalgybai vertingų ir bet kokių kitų neleistinų daiktų.
- **Tylėti (angl. Silence)** - neleiskite belaisviams kalbėti (taip pat ir tarpusavyje) ir neleiskite niekam su jais kalbėti. Su belaisviais kalbėkite tik norėdami duoti įsakymus.
- **Atskirti (angl. Segregate)** - skirstykite kalinius pagal rangą, lytį, tautybę ir statusą.
- **Saugoti (angl. Safeguard)** - Saugokite belaisvius pagal Ženevos konvencijas. Tai apima ir saugojimą nuo mūšio pavojų. Jei reikia, suteikite belaisviams medicininę pagalbą.
- **Greitai nugabenti į užnugarį (angl. Speed to the rear)** - kuo greičiau išgabenkite belaisvius iš mūšio lauko į užnugarį.

Nesprogusi amunicija

Vykstant karui mieste bus daug bombų, granatų, minosvaidžių, artilerijos ir kitų nesprogusių užtaisų. Priešas taip pat gali palikti minų, užminuotų daiktų ir atotampų.

Visus nesprogusius sprogmenis laikykite aktyviais. Jie yra labai pavojingi. Atminkite tris R:

- **Atpažink** (angl. Recognize) - šie daiktai yra čia ir labai pavojingi, ypač vaikams ir kitiems, kurie prisiartins.
- **Atsitrauk** (angl. Retreat) - nelieskite, nejudinkite ir nesiartinkite prie daikto.
- **Pranešk** (angl. Report) - informuokite valdžios ir teisėsaugos institucijas.

Jeį ne tu tai **numetei,**
tuomet ne tu
ir kelk!

Nesprogę šaudmenys, mokomoji amunicija, suvenyras, karo trofėjus,
visiškai nesvarbu kaip tu tai vadini. Tai gali būti mirtinai pavojinga!

Išmok ir naudok
3R:
ATPAŽINK Recognize pavojų, kurį kelia suvenyras, tau, tavo šeimai ar aplinkaiams
ATSITRAUK Retreat neliesk, nekelk, neduok kitiems
PRANEŠK Report paskambink 112

ATPAŽINK
ATSITRAUK
PRANEŠK

www.denix.osd.mil/uxo

Vertė: Aurelijus Sinkevičius, Lietuvos Šaulių Sąjungos, 10-osios Vilniaus
Karaliaus Mindaugo šaulių rinktinės, 1008 (Šventaragio) kuopos, 1 būrio, 3 sk.
šaulys